

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Факультет історії та міжнародних відносин
Кафедра бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту

«ЕКОНОМІКС»
(методичні рекомендації з вивчення курсу)

Освітній рівень:	Перший (бакалавр)
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність:	075 «Маркетинг»
Освітня програма:	Маркетинг
Статус освітньої компоненти:	Обов'язкова
Мова навчання:	Українська

ЕКОНОМІКС: методичні рекомендації до вивчення курсу для студентів першого курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» ОПП «Маркетинг» освітнього рівня «Бакалавр» / уклад. Курей О.А. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024. 58 с.

Укладачка:

Курей Оксана Андріївна, кандидатка економічних наук, доцент, доцентка кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту

Рецензенти:

Жуков Святослав Августович – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Палійчук Євгенія Святославівна – кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри економіки, підприємництва та торгівлі ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту ДВНЗ «УжНУ» (протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.)

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ» (протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.)

© Курей О.А., 2024
© ДВНЗ «УжНУ», 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Очікувані результати навчання.....	6
3. Тематичний план дисципліни.....	7
4. Зміст і плани лекційних занять за програмою змістових модулів.....	8
5. Зміст семінарських занять.....	15
6. Приклади тестових завдань.....	35
7. Самостійна робота студентів.....	40
8. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання.....	43
9. Питання для підсумкового контролю.....	47
10. Рекомендовані джерела інформації.....	57
Додаток.....	62

ВСТУП

Економікс – це наука, що вивчає, як суспільство використовує обмежені ресурси для виробництва, розподілу та споживання товарів і послуг. Вона досліджує поведінку людей, підприємств і держави в умовах обмеженості ресурсів, а також механізми прийняття економічних рішень для досягнення максимальної ефективності та добробуту.

Знання, які отримують студенти під час вивчення курсу «Економікс» є актуальними для використання в бізнесі та буденному житті. Так, у бізнесі вони дозволяють приймати обґрунтовані рішення, уникати ризиків і максимізувати прибутки посередництвом:

1. Аналізу ринку та споживчої поведінки – вивчення попиту та пропозиції допомагає визначити оптимальні ціни, аналіз еластичності попиту дає змогу прогнозувати, як зміниться обсяг продажів при зміні ціни.

2. Прийняття управлінських рішень – використання принципу граничного аналізу (витрати та вигоди) для вибору оптимальної стратегії та планування виробництва на основі теорії витрат та ефективного використання ресурсів.

3. Формування конкурентної стратегії – вивчення моделей ринкової конкуренції (монополія, олігополія, досконала конкуренція) для формування ефективної бізнес-стратегії та використання принципів ціноутворення для максимізації прибутку.

4. Розуміння макроекономічних факторів – аналіз впливу інфляції, відсоткових ставок та валютного курсу на бізнес, оцінка економічного циклу та його впливу на попит і пропозицію.

5. Ефективного використання ресурсів – оптимізація витрат виробництва та підвищення продуктивності праці, використання моделей поведінкової економіки для підвищення мотивації працівників.

У повсякденному житті знання Економікс дозволяють:

1. Управляти особистими фінансами за допомогою такого інструменту, як бюджетування (розподіл доходів і витрат, щоб уникнути фінансових труднощів), а також сформувані навички раціонального споживання (аналіз ціни та якості товарів, пошук вигідних пропозицій), інвестування та заощадження (розуміння механізму депозитів, акцій, інфляції та ризиків).

2. Приймати раціональні рішення на основі розуміння сутності альтернативних витрат (вибір між покупками або рішеннями на основі їхньої реальної цінності), аналізу вигод і витрат (оцінка, чи варто брати кредит, змінювати роботу або вкладати гроші в освіту).

3. Заощаджувати ресурси за допомогою підходів до ефективнішого використання часу (застосування принципу граничної корисності для планування справ) та раціонального споживання електроенергії, води та газу (розуміння економічних стимулів та впливу тарифів).

4. Здійснювати оцінку економічної ситуації, сформувавши у свідомості розуміння інфляції (як вона впливає на купівельну спроможність та ціни товарів), загальних знань про податки (як вони формуються і як впливають на зарплату та бізнес) та впливу коливання валютного курсу (як курс долара чи євро впливає на ціни та заощадження).

5. Покращувати навички переговорів через застосування теорії попиту і пропозиції – розуміння, коли варто купувати або продавати товари, щоб отримати вигоду.

6. Стати соціально відповідальними через розуміння основ екологічної економіки (розуміння важливості сталого розвитку та впливу забруднення на економіку) та поведінкової економіки (аналіз того, як люди ухвалюють рішення та як можна їх стимулювати до корисних дій, наприклад, економії води чи благодійності).

Економікс, таким чином, допомагає приймати більш усвідомлені рішення та підвищує фінансову грамотність.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Економікс» є формування системи знань про механізм розподілу обмежених ресурсів для виробництва, розподілу та споживання, як індивідуально, так і колективно.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

інтегральної:

– здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері маркетингової діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов (ІК);

загальних:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК3);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК4);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК6);
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК8).

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 5	2-й	2-й
	Лекції:	
	38	10
	Практичні (семінарські):	
	32	6
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	–	–
Форма підсумкового контролю: тестування	Самостійна робота:	
	80	134

2. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Маркетинг», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати і прогнозувати ринкові явища та процеси на основі застосування фундаментальних принципів, теоретичних знань і прикладних навичок здійснення маркетингової діяльності	P2
Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань у сфері маркетингу	P3
Виявляти й аналізувати ключові характеристики маркетингових систем різного рівня, а також особливості поведінки їх суб'єктів	P5
Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним	P12
Відповідати за результати своєї діяльності, виявляти навички підприємницької та управлінської ініціативи	P13

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Економікс»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати основні положення економікс (теорія економічного зростання, визначення обсягу виробництва, заощадження, споживання та інвестицій, циклічне коливання економічного розвитку, функціонування ринкового механізму, формування попиту і пропозиції, вибору споживача і виробника)	P3, P12
Оперувати термінологією та основними прийомами макро- та мікроекономічного аналізу	P3, P12
Розуміти суть грошей та банківської системи, суть явища інфляції та системи антиінфляційних заходів, фінансово-кредитної системи, складові бюджету держави, монетарної та фіскальної політики держави	P2
Визначати причини виникнення бюджетного дефіциту та шляхи його подолання	P2, P12
Розрізняти принципи міжнародної торгівлі та державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	P2, P12
Вміти використовувати різні методи та форми регулювання економічних процесів, досліджувати динаміку макроекономічних показників	P2, P3, P12
Вміти визначати вплив різних факторів на макроекономічні показники, величину банківських та кредитних коштів, рівень інфляції, а також рівень та величину безробіття,	P2, P3
Пояснювати та визначати вплив макроекономічних показників на величину державного бюджету	P2, P12
Розуміти принципи раціональної поведінки економічних мікросистем в ринкових умовах	P2, P5
Виконувати економічні розрахунки параметрів моделей, пов'язаних з аналізом і обґрунтуванням раціональної поведінки учасників ринку	P2, P3, P5, P13
Вміти використовувати інструментарій мікроекономічного аналізу для вивчення та оптимізації поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах	P2, P3, P5, P13
Застосовувати прийоми мікроекономічних досліджень для аналізу ефективності функціонування господарських мікросистем	P2, P3, P5, P12, P13

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Форма навчання: денна				Форма навчання: заочна			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Фундаментальні поняття								
Тема 1. Основи економікс	4	1	1	2	6	–	–	6
Тема 2. Попит і пропозиція	6	1	1	4	8	–	–	8
Змістовий модуль 2. Макроекономіка								
Тема 3. Макроекономіка як наука	4	2	–	2	6	–	–	6
Тема 4. Методи і моделі в макроекономіці	6	2	–	4	8	–	–	8
Тема 5. Система національних рахунків	6	2	2	2	8	1	1	6
Тема 6. Моделі сукупної пропозиції та сукупного попиту	8	2	2	4	8	1	1	6
Тема 7. Макроекономічна нестабільність	10	2	2	6	8	–	–	8
Тема 8. Інфляція: причини, види, регулювання	8	2	2	4	8	–	–	8
Тема 9. Фіскальна політика	10	2	2	6	7	1	–	6
Тема 10. Монетарна політика	10	2	2	6	7	1	–	6
Модульна контрольна робота	2	–	2	–	–	–	–	–
Разом за модуль	74	18	16	40	74	4	2	68
Модуль 2								
Змістовий модуль 3. Мікроекономіка								
Тема 11. Еластичність	7	2	1	4	6	–	–	6
Тема 12. Обмеження, альтернативи, вибір	9	2	1	6	7	1	–	6
Тема 13. Поведінка споживача	11	2	1	8	8	1	1	6
Тема 14. Мікроекономічна модель підприємства	5	2	1	2	8	–	–	8
Тема 15. Варіації факторів виробництва та витрати виробництва	8	2	2	4	8	1	1	6
Тема 16. Ринок досконалої конкуренції	8	2	2	4	7	1	–	6
Тема 17. Монопольний ринок	6	2	2	2	8	1	1	6
Тема 18. Монополістична конкуренція та олігополія	8	2	2	4	8	1	1	6
Змістовий модуль 4. Уряди та міжнародні ринки								
Тема 19. Роль уряду, екстерналії та ефективність	4	2	–	2	8	–	–	8
Тема 20. Міжнародна економіка	8	2	2	4	8	–	–	8
Модульна контрольна робота	2	–	2	–	–	–	–	–
Разом за модуль	76	20	16	40	76	6	4	66
Разом за семестр	150	38	32	80	150	10	6	134

4. ЗМІСТ І ПЛАНИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ПРОГРАМОЮ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1 Фундаментальні поняття

Тема 1. Основи економікс

Мета заняття – сформулювати уявлення про історію виникнення та етапність розвитку економікс, знання про предмет та основні поняття курсу.

План заняття:

1. Виникнення та основні етапи розвитку економічної науки.
2. Предмет економікс.
3. Економічні закони, принципи і категорії.
4. Потреби, ресурси і виробництво.
5. Товар і вартість.

Економічні системи. Ринки продуктів і факторні ринки. Альтернативна вартість і виробничі можливості. Спеціалізація та порівняльна перевага.

Тема 2. Попит і пропозиція

Мета заняття – сформулювати поняття попиту і пропозиції, визначити чинники впливу на попит і пропозицію, дослідивши, як встановлюється макроекономічна рівновага.

План заняття:

1. Теорія попиту. Закон попиту. Графік попиту.
2. Пропозиція. Закон пропозиції. Графік пропозиції.
3. Взаємозв'язок попиту і пропозиції. Ринкова рівновага і ринкова ціна.

Попит: закон попиту. Крива попиту. Визначення попиту. Зміни в попиті. Еластичність попиту. Пропозиція: закон пропозиції. Крива пропозиції. Ринкова пропозиція. Визначення пропозиції. Зміни у пропозиції. Еластичність пропозиції. Ринкова рівновага: рівновага в ціні і кількості. Зміни в пропозиції, попиті, рівновазі. Виникнення надлишку та дефіциту на ринку. Застосування: ціни, встановлені урядом – верхня та нижня межі цін

Змістовий модуль 2 Макроекономіка

Тема 3. Макроекономіка як наука

Мета заняття – сформувати знання про сутність, предмет і функції макроекономіки.

План заняття:

1. Потреби й ресурси. Національна економіка та економічна система.
 - 1.1. Безмежність потреб і обмеженість ресурсів.
 - 1.2. Підвищення ефективності національної економіки на макрорівні.
 - 1.3. Економічні системи як об'єкт макроекономіки.

2. Предмет і функції макроекономіки.
 - 2.1. Предмет макроекономіки.
 - 2.2. Макроекономіка та стабілізаційна політика.
 - 2.3. Функції макроекономіки.

Потреби й ресурси. Національна економіка та економічна система. Безмежність потреб і обмеженість ресурсів. Підвищення ефективності національної економіки на макрорівні. Економічні системи як об'єкт макроекономіки. Предмет та функції макроекономіки. Предмет макроекономіки. Макроекономіка та стабілізаційна політика. Функції макроекономіки.

Тема 4. Методи і моделі в макроекономіці

Мета заняття – сформувати знання про сутність, параметри та принципи побудови макроекономічних моделей як основного інструменту вивчення макроекономічних явищ.

План заняття:

1. Класифікація методів дослідження макроекономіки.
2. Теорія макроекономічного моделювання.
3. Використання мультимоделей.
4. Сутність моделі кругообігу ресурсів, продуктів і доходів.
5. Ціни: гнучкі та жорсткі.
6. Мікроекономічне мислення та макроекономічні моделі.

Методи дослідження національної економіки. Класифікація методів дослідження макроекономіки. Теорія макроекономічного моделювання. Використання мультимоделей. Сутність моделі кругообігу ресурсів, продуктів і доходів. Ціни: гнучкі та жорсткі. Мікроекономічне мислення та макроекономічні моделі.

Тема 5. Система національних рахунків

Мета заняття – сформувати знання про систему національних рахунків та її основні показники, оволодіти методами їх розрахунку.

План заняття:

1. Макроекономіка і система показників.
2. Валовий внутрішній продукт як основний показник системи національних рахунків.
3. Методи розрахунку ВВП, ВНП.
4. Чистий національний продукт. Національний дохід.
5. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП.

Макроекономіка і система показників. Валовий національний продукт. Валовий внутрішній продукт як основний показник системи національних рахунків. Методи розрахунку ВВП, ВНП. Чистий національний продукт. Національний дохід. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП.

Тема 6. Моделі сукупної пропозиції та сукупного попиту

Мета заняття – сформулювати поняття попиту і пропозиції, визначити чинники впливу на сукупний попит і пропозицію в економіці, дослідивши, як встановлюється макроекономічна рівновага.

План заняття:

1. Сукупний попит і фактори, що його визначають.
2. Сукупна пропозиція і фактори, що її визначають.
3. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Ефект храповика.

Сукупний попит і фактори, що його визначають. Сукупна пропозиція і фактори, що її визначають. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Ефект храповика

Тема 7. Макроекономічна нестабільність

Мета заняття – висвітлити поняття економічної нестабільності та її можливі прояви – економічні цикли, безробіття, інфляцію, що дозволяє розглядати зміст кейнсіанської теорії, політику держави, спрямовану на запобігання спадів, основні моделі економічної політики.

План заняття:

1. Економічні цикли.
 - 1.1. Зміст, загальні риси та причини економічних циклічних коливань
 - 1.2. Фази та тривалість економічних циклів
2. Економічні кризи.
3. Зайнятість і безробіття
 - 3.1. Суть проблеми зайнятості
 - 3.2. Види безробіття
 - 3.3. Вимірювання безробіття. Закон Оукена

Економічні цикли: сутність, структура та фактори економічного розвитку. Зміст, загальні риси та причини економічних циклічних коливань. Фази та тривалість економічних циклів. Економічні кризи: сутність, види та шляхи подолання. Державне антикризове регулювання. Зайнятість і безробіття. Суть проблеми зайнятості. Види безробіття. Вимірювання безробіття. Закон Оукена

Тема 8. Інфляція: причини, види, регулювання

Мета заняття – ознайомитися зі змістом і теоретичними концепціями, а також причинами виникнення інфляції.

План заняття:

1. Гроші: сутність, функції та види
2. Суть та види інфляції.
3. Форми інфляції: інфляція попиту та пропозиції
4. Соціально-економічні наслідки інфляції
5. Зв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса

Суть та види інфляції. Причини інфляції. Рання крива Філіпса. Соціально-економічні наслідки інфляції. Шляхи виходу з інфляції. Моделювання інфляції попиту. Моделювання інфляції витрат (пропозиції). Інфляція, пов'язана зі спадом.

Тема 9. Фіскальна політика

Мета заняття – освоєння теоретичних і практичних аспектів фіскальної політики, оволодіння навичками розробляти пропозиції щодо вдосконалення податкового законодавства та аналізувати критерії оцінки та показники ефективності фіскальної політики.

План заняття:

1. Обмеженість ринкового механізму та необхідність державного втручання в економіку.
2. Антимонопольна політика.
3. Сутність і види фіскальної політики держави.
4. Основні методи монетарної політики.
5. Фінансова система, її зміст і функції.
6. Державний бюджет і його доходи.
7. Державні видатки. Дефіцит бюджету та джерела його покриття. Крива Лафера.

Обмеженість ринкового механізму та необхідність державного втручання в економіку. Основні економічні функції держави. Антимонопольна політика. Суть та види фіскальної політики держави. Основні методи монетарної політики. Фінансова система, її суть та функції. Державний бюджет і його доходи. Державні видатки. Дефіцит бюджету та джерела його покриття. Крива Лафера.

Тема 10. Монетарна політика

Мета заняття – ознайомитися зі змістом і теоретичними концепціями грошово-кредитної політики, її місцем і значенням у системі державного регулювання економіки та формування ефективного ділового середовища.

План заняття:

1. Сутність і роль грошово-кредитної політики.
2. Основні поняття грошової економіки.
3. Грошово-кредитне регулювання економіки.
4. Політика обов'язкових резервів.
5. Антиінфляційна політика.

Суть і роль грошово-кредитної політики. Характеристика основних понять грошової економіки. Грошово-кредитне регулювання економіки. Політика обов'язкових резервів. Роль центрального банку у здійсненні грошово-кредитної політики. Засоби прямого впливу центрального банку на пропозицію грошей. Емісійна політика держави. Рівень монетизації. Мультивалютність економіки. Опосередковані засоби грошово-кредитної політики. Проблеми та перспективи грошово-кредитної політики в Україні.

МОДУЛЬ 2**Змістовий модуль 3
Мікроекономіка****Тема 11. Еластичність**

Мета заняття – сформулювати знання про еластичність попиту і пропозиції та фактори, які її визначають.

План заняття:

1. Цінова еластичність попиту.
2. Перехресна еластичність попиту.
3. Еластичність попиту за доходом.
4. Еластичність пропозиції та її фактори.
5. Надлишок споживача і виробника.

Цінова еластичність попиту. Поняття цінової еластичності попиту. Коефіцієнт цінової еластичності попиту. Види еластичності попиту та їхня характеристика. Властивості цінової еластичності попиту. Перехресна еластичність попиту. Еластичність попиту за доходом. Еластичність пропозиції та її фактори. Поняття цінової еластичності пропозиції. Коефіцієнт цінової еластичності пропозиції. Види еластичності пропозиції та їхня характеристика. Властивості цінової еластичності пропозиції. Надлишок споживача і виробника.

Тема 12. Обмеження, альтернативи, вибір

Мета заняття – сформувані знання про основні терміни й концепції, які лежать в основі вивчення мікроекономіки.

План заняття:

1. Економічний спосіб мислення та ключові концепції.
2. Теорії, принципи, моделі.
3. Мікроекономіка та макроекономіка.
4. Економічні проблеми.
5. Економічна проблема для суспільства.
6. Модель виробничих можливостей та зростання вартості можливостей.
7. Економічне зростання.

Ключові концепції: особистість, стосунки між людьми, економіка загалом і як стандарт життя. Економічний спосіб мислення: дефіцит і вибір, усвідомлена поведінка. Теорії, принципи, моделі. Мікроекономіка та макроекономіка: позитивна і нормативна економіка. Економічні проблеми: обмежений прибуток, необмежені бажання, бюджетне обмеження та бюджетна лінія, суспільні економічні проблеми, обмежені ресурси, ресурсні категорії. Економічна проблема для суспільства. Модель виробничих можливостей та зростання вартості можливостей: таблиця виробничих можливостей, крива виробничих можливостей, закон зростання альтернативних витрат, зміщення кривої виробничих можливостей і шляхи зростання виробничих можливостей. Економічне зростання: його показники і значення, фактори економічного зростання.

Тема 13. Поведінка споживача

Мета заняття – навчитися визначати основи поведінки споживача в умовах ринку та фактори, які таку поведінку визначають.

План заняття:

1. Уподобання споживача.
2. Криві байдужості та їхні властивості.
3. Бюджетні обмеження.
4. Споживчий вибір.

Корисність і проблема її виміру. Закон спадної граничної корисності блага. Оптимальний вибір з кардиналістської позиції. Значення та обмеженість кардиналізму. Аксиоми ординалізму. Уподобання споживача. Криві байдужості та їхні властивості. Бюджетні обмеження. Споживчий вибір. Оптимум споживача. Зміна доходу і реакція споживача. Реакція споживача на зміну цін товарів. Виокремлення ефекту заміщення та ефекту доходу. Вибір в умовах невизначеності та ризику.

Тема 14. Мікроекономічна модель підприємства

Мета заняття – сформулювати мікроекономічну модель підприємства як ринково-виробничу систему.

План заняття:

1. Підприємство як ринково-виробнича система.
2. Фірма (підприємство) та її організаційно-правові форми.
3. Параметри підприємства як мікроекономічної моделі.

Підприємство як ринково-виробнича система. Фірма (підприємство) та її організаційно-правові форми. Витрати виробництва. Виробнича функція як параметрична модель системи «витрати-випуск». Витрати і результати виробництва.

Тема 15. Варіації факторів виробництва та витрати виробництва

Мета заняття – ознайомитися з варіаціями факторів виробництва та визначення витрат у коротко- та довгостроковому періодах з метою формування оптимального шляху зростання випуску.

План заняття:

1. Частинна варіація факторів виробництва.
2. Ізокватна варіація факторів виробництва.
3. Пропорційна варіація факторів виробництва.
4. Оптимум товаровиробника та ізокостна варіація факторів виробництва.
5. Витрати виробництва у короткостроковому періоді.
6. Витрати виробництва у довгостроковому періоді.

Часткова варіація факторів виробництва та закон змінних пропорцій. Ізоквантна варіація та змішуваність факторів виробництва. Вибір оптимальної комбінації факторів виробництва. Пропорційна варіація факторів та віддачі від масштабу виробництва. Оптимальний шлях зростання випуску. Витрати виробництва за часткової варіації факторів. Витрати виробництва в довгостроковому періоді. Довгострокові витрати в умовах різної віддачі від масштабу. Мінімально ефективний масштаб виробництва.

Тема 16. Ринок досконалої конкуренції

Мета заняття – з'ясування сутності поняття конкуренції, її еволюції, а також ознак та умов досконалої конкуренції.

План заняття:

1. Еволюція конкуренції.
2. Ознаки та умови досконалої конкуренції.
3. Ринкова поведінка підприємства у короткому періоді.
4. Рівновага фірми в короткостроковому періоді.
5. Пропозиція фірми в короткостроковому та довгостроковому періодах.
6. Аналіз фірми в довгостроковому періоді.
7. Ефективність досконалої конкуренції.

Ринкові структури. Характеристика ринку досконалої конкуренції. Попит і гранична виручка для конкурентної фірми. Вибір рівня виробництва в короткостроковому періоді. Вибір обсягу виробництва в довгостроковому періоді. Ефективність конкурентного ринку.

Тема 17. Монопольний ринок

Мета заняття – формування знань про монополію та співвідношення цін і обсягів виробництва за монопольного ринку.

План заняття:

1. Монополія у короткостроковому та довгостроковому періодах.
2. Попит на продукцію фірми-монополіста та її виручка.
3. Кількісна характеристика монопольної влади та цінова дискримінація.

Характеристика монополії. Сфери функціонування монополізму. Виробнича концентрація як спосіб монополізації ринку. Як монополіст визначає ціну та обсяги виробництва. Економічні наслідки монополізму і цінова дискримінація. Обмеження монопольної влади: антимонопольне законодавство.

Тема 18. Монополістична конкуренція та олігополія

Мета заняття – формування знань про основи виникнення та функціонування монополістичної конкуренції й олігополії.

План заняття:

1. Монополістична конкуренція.
2. Основні моделі олігопольної поведінки.
3. Економічна ефективність олігопольного ринку.

Монополістична конкуренція та її особливості. Короткострокова і довгострокова рівновага фірми за монополістичної конкуренції. Ефективність монополістичної конкуренції. Олігополія: її зміст та основні риси. Особливості поведінки олігополіста.

Змістовий модуль 4 Уряди та міжнародні ринки

Тема 19. Роль уряду, екстерналії та ефективність

Мета заняття – з'ясування сутності поняття екстерналій і суспільних благ, оволодіти знаннями про провали ринку та способи їх уникнення.

План заняття:

1. Провали ринку та роль уряду.
2. Екстерналії. Вплив позитивних і негативних екстерналій.
3. Суспільні блага.
4. Нерівність доходів і крива Лоренца.
5. Оподаткування як інструмент вирівнювання доходів.

Роль уряду. Провали ринку та витрати. Екстерналії. Вплив позитивних і негативних екстерналій. Додаткові витрати. Позитивні екстерналії або додаткові переваги. Суспільні блага. Трагедія спільнот. Нерівність доходів і крива Лоренца. Оподаткування.

Тема 20. Міжнародна економіка

Мета заняття – оволодіти знаннями про основи й механізм функціонування міжнародної економіки.

План заняття:

1. Основи зовнішньоекономічної політики.
2. Міжнародна торгівля.
3. Платіжний баланс і валютні курси.
4. Рівновага товарного, грошового та зовнішнього ринків. Модель Мандела – Флемінга для малої відкритої економіки.

Основи зовнішньоекономічної політики. Міжнародна торгівля. Платіжний баланс і валютні курси. Механізм зовнішньоекономічної політики та її основні елементи. Рівновага обсягу виробництва і доходу у відкритій економіці. Рівновага товарного, грошового та зовнішнього ринків. Модель Манделла – Флемінга для малої відкритої економіки.

5. ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1

Тема 1. Основи економікс

Тема 2. Попит і пропозиція

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

1.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Дайте визначення Економікс. Як виникла наука (коротко опишіть)?
2. Назвіть та охарактеризуйте основні напрямки економічної теорії.
3. Які ви знаєте сучасні напрямки економічної теорії? Опишіть їх основи.
4. Що становить предмет і структуру Економікс?
5. Як співвідносяться нормативна та позитивна економічні теорії? Котра з них пов'язана з економічною політикою держави?
6. Охарактеризуйте поняття економічних категорій та економічних законів. Наведіть приклади.
7. Охарактеризуйте поняття економічних закономірностей та економічних принципів. Наведіть приклади.
8. Що означає припущення «за інших рівних умов»? Чому воно використовується в економічних дослідженнях?
9. Як ви розумієте поняття потреби? Опишіть піраміду потреб Маслоу та Альдерфера.
10. Як класифікують економічні потреби?
11. Що таке виробничі ресурси? Які групи ресурсів вам відомі? Опишіть їх.
12. Охарактеризуйте термін суспільне виробництво та його складові.
13. Що є результатом суспільного виробництва? На які складові поділяється результат суспільного виробництва?
14. Назвіть та опишіть форми організації суспільного виробництва.
15. Якими були причини виникнення товарного виробництва?
16. Як ви розумієте термін «ефективність виробництва»? Які види ефективності виробництва вам відомі?
17. Поясніть категорії «благо» і «товар». Як вони співвідносяться?
18. Як ви розумієте поняття «споживча вартість» і «вартість товару»? Чи є між ними відмінності?
19. Які теорії вартості вам відомі? Опишіть їх.
20. Які функції виконує закон вартості в економіці?
21. Назвіть основні позитивні та негативні наслідки дії закону вартості.

22. Як співвідносяться поняття корисності, цінності та рідкості?
23. Дайте визначення попиту.
24. Розкрийте механізм опосередкованого впливу ціни на попит. Аргументуйте принцип дії закону попиту.
25. Чому для пояснення спадного характеру кривої попиту ми не можемо використати ефект доходу та ефект заміщення?
26. Які чинники (детермінанти) переміщують криву попиту?
27. Чим відрізняються чи схожі криві індивідуального та ринкового попиту?
28. Які ви знаєте соціальні ефекти, що ускладнюють зв'язок між індивідуальним попитом та ринковим попитом? Коротко опишіть їх дію.
29. Як вплине на попит на товару X зростання ціни на товар-субститут? Чому?
30. Дайте визначення пропозиції.
31. В чому полягає закон пропозиції? Проілюструйте його дію графічно.
32. Які нецінові фактори впливають на криву пропозиції?
33. Як вплине на пропозицію товару X: а) збільшення фірм у галузі, що виробляють товар X; б) зменшення цін на ресурси, з яких виготовляється товар X? Чому?
34. Охарактеризуйте поняття рівноваги. Чому вона важлива?
35. Проілюструйте графічно визначення надлишку та дефіциту на ринку.
36. Як держава може втручатися у процес ринкового ціноутворення?
37. Опишіть графічно яким чином змінюються рівноважна ціна і кількість при зміні попиту.

1.2. Практичні завдання:

Завдання 1. На ринку даного товару функція попиту описується рівнянням: $Q_D = 6 - P$, а функція пропозиції: $Q_S = -3 + 2P$.

Потрібно визначити:

- 1) Рівноважну ціну і рівноважну кількість даного товару.
 - 2) Якщо ціна на даний товар становитиме 2 грн, що утвориться на ринку: надлишок чи дефіцит товару? У якому розмірі?
 - 3) Яка буде ситуація на ринку, коли ціна підвищиться до 4 грн?
- Усі розрахунки зробити графічно та арифметично.

Завдання 2. Функція попиту споживачів на яблука представлена формулою: $Q_d = 13 - 2P$, а функція пропозиції яблук $Q_s = -5 + 4P$, де Q_d , Q_s – обсяг попиту і пропозиції яблук, тис. т на місяць; P – ціна 1 кг яблук у грн.

Визначити:

- а) рівноважну ціну;
 - б) рівноважний обсяг попиту та пропозиції у натуральному та грошовому виразі.
- Усі розрахунки зробити графічно та арифметично.

Завдання 3. Ситуація на ринку характеризується такими умовами: при ціні 10 грн споживачі може купити 40 тис шт., а продавці продати 10 тис. шт.; при ціні 20 грн – відповідно 30 і 20 тис шт.; при ціні 30 грн – 20 і 30 тис шт., при ціні 40 грн – 10 і 40 тис шт. Визначити: а) функцію попиту і функцію пропозиції. Зобразити їх графічно; б) ситуацію, яка виникне на ринку, якщо ціна на товар становитиме 35 грн?

Семінарське заняття 2

Тема 5. Система національних рахунків

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань

3. Тестовий бліц-контроль

2.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Розкрийте роль системи національних рахунків та її основні методологічні принципи.
2. Назвіть і охарактеризуйте основні макроекономічні показники.
3. Дайте визначення валового внутрішнього продукту.
4. У чому полягає відмінність ВВП і ВВП?
5. Що таке фактичний та потенційний ВВП, ВВП-розрив?
6. Які методи обчислення ВВП ви знаєте?
7. Запишіть і поясніть формулу розрахунку ВВП за витратами.
8. Що включають у себе витрати на споживання, витрати на інвестиції, державні витрати?
9. Що означає кінцеве та проміжне споживання?
10. Запишіть і поясніть формулу розрахунку ВВП за доходами. Поясніть джерела кожного з видів доходу в економічній системі.
11. Як уникнути подвійного рахунку при вимірюванні ВВП?
12. Чим відрізняється особистий дохід від доходу кінцевого використання?
13. Чому при складанні національних рахунків зіставляється ринкова вартість обсягів виробництва в різні роки, а не фактичні фізичні обсяги виробництва?
14. У чому полягає різниця між номінальним та реальним ВВП?
15. У чому полягає різниця між дефлятором ВВП та індексом споживчих цін?
16. Поясніть значення і необхідність використання в системі національних рахунків показників ВВП та ЧВП. Яка різниця між ними?
17. Дайте визначення чистого економічного добробуту.
18. Назвіть декілька причин, які пояснювали б наявність зв'язку між динамікою реального ВВП на душу населення та динамікою економічного добробуту.
19. Поясніть, чому сума валових виручок усіх фірм певної країни може бути більшою, ніж її ВВП?
20. Перелічіть показники, які найбільш точно відображають рівень життя населення. Перелічіть економічні важелі, які використовує держава для перерозподілу доходів. Назвіть причини, що роблять цей перерозподіл необхідним.

2.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Використовуючи наведені нижче дані національних рахунків однієї з розвинених країн світу (в млрд од. нац. валюти), знайдіть:

- а) ВВП;
- б) ЧВП;
- в) національний дохід.

Особисті споживчі витрати = 2342, Трансфертні платежі = 418, Амортизація = 403, Внески на соціальне страхування = 306, Експорт = 364, Імпорт = 430, Дивіденди = 150, Непрямі податки = 304, Нерозподілені прибутки корпорацій = 118, Індивідуальні податки = 435, Податки на прибуток корпорацій = 88, Державні закупки товарів та послуг = 748, Валові приватні внутрішні інвестиції = 637.

Завдання 2. У наступному році номінальний ВВП складатиме 600 млн грн, а реальний ВВП – 500 млн грн Обчисліть дефлятор ВВП.

Завдання 3. Дано: Особисті споживчі витрати = 245, Орендна плата = 14, Відрахування на споживання капіталу (амортизація) = 27, Проценти = 13, Доходи від підприємств, що перебувають в одноосібній власності = 31, Чистий експорт = 3, Заробітна плата найманих робітників = 221, Непрямі податки на бізнес = 18, Прибутки корпорацій = 56, Державні закупки товарів та послуг = 72, Чисті приватні внутрішні інвестиції = 33.
Розрахуйте ВВП та ЧВП методом кінцевого використання та розподільчим методом.

Завдання 4. Якщо величина споживання домогосподарств складає 5 тис. одиниць національної валюти, заощадження дорівнюють 3 тис., а 2 тис. сплачуються у вигляді податків, то: (а) чому дорівнює особистий дохід; (б) чому дорівнює використовуваний дохід?

Семінарське заняття 3

Тема 6. Моделі сукупної пропозиції та сукупного попиту

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

3.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Як впливає на економічний кругообіг держава?
2. Дайте визначення сукупного попиту.
3. Розкрийте механізм опосередкованого впливу ціни на сукупний попит.
4. Чому для пояснення спадного характеру кривої сукупного попиту ми не можемо використати ефект доходу та ефект заміщення?
5. Які чинники переміщують криву сукупного попиту?
6. Дайте визначення сукупної пропозиції.
7. Розкрийте механізм гнучкості заробітної плати та ціни в класичній моделі сукупної пропозиції.
8. Які нецінові фактори впливають на криву сукупної пропозиції?
9. Чому в кейнсіанській моделі сукупної пропозиції її крива набуває вигляду позитивно похилої лінії?
10. Дайте визначення рівноважного рівня цін та рівноважного обсягу виробництва.
11. Проаналізуйте три варіанти макрорівноваги.
12. Які наслідки виникають в макроекономіці, якщо рівновага в ній відновлюється після падіння сукупного попиту? Поясніть, що означає поняття «ефект храповика».
13. Які, на вашу думку, фактори можуть сприяти зростанню сукупної пропозиції в Україні?

3.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Оцініть правильність тверджень (так, ні):

1. Крива сукупного попиту має від'ємний нахил.
2. І класичні, і кейнсіанська школи вважають, що модель сукупної пропозиції вертикальна.
3. Зниження рівня цін скорочує попит на гроші і підвищує відсоткову ставку.
4. Зростання сукупної пропозиції збільшує рівноважний рівень виробництва, що відповідає повній зайнятості.
5. Високий рівень споживчої заборгованості стимулює зростання споживчих витрат і сукупного споживання.
6. У рівноважній економіці завжди існує повна зайнятість.
7. Класична модель сукупної пропозиції за всіх умов не може зсунутися ні ліворуч, ні праворуч; це вертикальна лінія.
8. Криві сукупного попиту і сукупної пропозиції зсуваються під впливом дії цінових факторів.
9. Для того, щоб знизити безробіття, держава часто намагається збільшити сукупний попит.
10. Зростання інфляції припиняється, якщо крива сукупного попиту зсувається праворуч.

Завдання 2. Як вплине кожний із перелічених чинників на сукупний попит і сукупну пропозицію? В кожному випадку використайте криві *AD* і *AS*, щоб показати очікувані

наслідки для рівноважних рівнів цін та реального обсягу національного продукту (всі інші чинники слід вважати незмінними):

- а) зниження відсоткових ставок за кожного можливого рівня;
- б) підвищення продуктивності праці;
- в) різке падіння національного доходу в торговельних партнерів України;
- г) зниження світових цін на нафту;
- д) Національний банк України зменшив пропозицію грошей.

Завдання 3. Сукупна пропозиція характеризується даними таблиці:

Рівень цін (P)	Реальний ВВП (Y)	Рівень цін (P)	Реальний ВВП (Y)
250	2000	150	1400
225	2000	125	1000
200	1900	125	500
175	1700	125	300

Визначте:

- а) У яких межах змінюється обсяг реального ВВП (Y) та рівень цін (P) на кейнсіанському відрізку кривої сукупної пропозиції (AS)?
- б) У яких межах змінюється рівень цін (P) та обсяг реального виробництва (Y) на класичному відрізку (AS)?
- в) У яких межах змінюється обсяг реального ВВП (Y) та рівень цін (P) на проміжному відрізку (AS)?

Семінарське заняття 4

Тема 7. Макроекономічна нестабільність

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль
4. Заслуховування результатів виконання завдання 1 для самостійного опрацювання

4.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. У чому проявляється структура економічного циклу? Назвіть і охарактеризуйте основні фази економічного циклу.
2. Які основні причини циклічних коливань? Екстернальні та інтернальні причини. Відмінності між ними.
3. Визначте основу великих, середніх та малих циклів.
4. Назвіть характерні риси криз XIX і початку XX ст. Чим вони відрізняються від сучасних криз?
5. Чому сезонні коливання ускладнюють оцінку економічного циклу?
6. Чи може економіка самостійно справитися зі спадами без державного втручання?
7. Назвіть найважливіші характеристики економічної кризи.
8. У чому полягає суть «принципу акселерації»?
9. Чому економічний цикл більше впливає на виробництво та зайнятість у галузях, які випускають товари поточного споживання?
10. Визначте основні важелі антикризової політики держави. Зробіть аналіз їхнього впливу на рівень сукупного випуску під час фаз: кризи, депресії, поживалення, підйому.
11. Які важелі антикризової політики застосовує уряд України в сучасних умовах?
12. Які економічні цикли пояснюють причини коливань рівня зайнятості?
13. Розкрийте зміст термінів «повна» та «неповна» зайнятість.
14. Назвіть основні види безробіття та розкрийте їх зміст.

15. Як обчислюють рівень безробіття?
16. Як обчислюються витрати економіки від надмірного безробіття? Що означає закон Оукена?
17. Ваші пропозиції щодо підвищення рівня зайнятості в Україні.
18. Чи можна уникнути фрикційного безробіття?
19. Як теорія реального ділового циклу пояснює причини коливань рівня зайнятості?
20. Які особливості формування національного ринку праці в Україні?

4.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Визначте, до якої з двох фаз економічного циклу *рецесії* – (Р) чи *буму* – (Б) належать перелічені процеси (обґрунтуйте свої відповіді):

№	Процес	Фаза	Обґрунтування
1	зростання державних інвестицій (I_G)	Б	
2	зростання державних витрат (G)	Б	
3	зростання інвестицій у приватному секторі (I_g)	Б	
4	скорочення прибутку	Р	
5	зростання податкових надходжень (T)	Б	
6	зростання попиту на працю (L^D)	Б	
7	зростання інфляції (P')	Р	
8	зростання державних трансфертних платежів	Б	
9	зростання рівня відсоткової ставки (i)	Р	
10	падіння курсу акцій (B)	Р	
11	зростання номінальної заробітної платні (W)	Б	

Завдання 2. Природна норма безробіття становить 5%, а фактичний рівень безробіття в даному році 9%. Обчисліть відсоток, на який фактичний ВВП менший за природний, якщо коефіцієнт чутливості ВВП до динаміки циклічного безробіття дорівнює 2,5. Якщо у цьому році фактичний ВВП становить 260 млрд грош. од., який обсяг продукції «недобере» економіка внаслідок такого високого рівня безробіття.

Завдання 3. Використайте наведені дані для того, щоб розрахувати:

- а) величину робочої сили;
- б) рівень безробіття.

Усе населення складає 50 млн осіб., в т.ч.: діти до 15 років та особи, які перебувають у психіатричних лікарнях та виправних закладах, – 12 млн осіб.; доросле населення, яке вибуло зі складу робочої сили, – 1,5 млн осіб; безробітні – 2,3 млн осіб; особи, що зайняті неповний робочий день і шукають роботу, – 1 млн осіб.

Семінарське заняття 5

Тема 8. Інфляція: причини, види, регулювання

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

5.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Назвіть та охарактеризуйте функції грошей
2. В чому полягає сутність ліквідності?
3. Які види грошей ви знаєте?
4. Охарактеризуйте сутність явища інфляції. Коли її почали фіксувати вперше і регулярно?
5. Опишіть основні концепції інфляції.

6. Які типи інфляції залежно від її темпів ви знаєте?
7. Наведіть приклад країни, яка поборолла гіперінфляцію. Чому їй це вдалося?
8. Яким є негативні прояви і наслідки прихованої інфляції?
9. Охарактеризуйте дві основні теорії пояснення впливу інфляційних очікувань на економічну поведінку суб'єктів макроекономіки.
10. Як проявляється інфляція попиту? Опишіть механізм її дії графічно.
11. Охарактеризуйте монетарні і немонетарні причини інфляції попиту.
12. Як проявляється інфляція пропозиції? Опишіть механізм її дії графічно.
13. В чому проявляється інфляційна спіраль?
14. Опишіть механізм впливу інфляції на економічну та соціальну сфери людського життя через контракти на довгострокові позики.
15. Опишіть механізм впливу інфляції на економічну та соціальну сфери людського життя через трудові контракти.
16. В чому полягає сутність інфляційного податку та сеньйоражу.
17. Які індекси цін ви знаєте? Охарактеризуйте методику їх обчислення.
18. Охарактеризуйте зв'язок інфляції та безробіття. Що при цьому описує крива Філіпса?

5.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Розглянемо економіку, яка складається лише із двох виробників: хліба та автомобілів. У таблиці наведено дані за два роки:

	2000 рік	2010 рік
Ціна автомобіля (грн)	10 000	12 000
Ціна буханки хліба (грн)	1,0	2,0
Кількість вироблених автомобілів	500	600
Кількість випечених буханок хліба	500 000	600 000

а) Приймаючи 2000 рік за базисний, розрахуйте для кожного року номінальний ВВП, реальний ВВП, дефлятор ВВП та індекс споживчих цін (ІСЦ).

б) на скільки виросли ціни за період між 2000 та 2010 роком? Порівняйте відповіді, які ви отримали, використовуючи індекс Ласпейреса та індекс Пааше. Поясніть, чому виникають розбіжності.

Завдання 2. Індекс цін у 2014 році становив 124,9%, а у 2015 – 143,3%. Обчисліть темп інфляції у 2015 році відносно 2014 р.

Завдання 3. Розрахуйте темп інфляції для 2008 року за таких умов: у 2007 р. номінальний ВВП становив 205 млрд грн, реальний ВВП дорівнював 188 млрд грн. У 2008 р. очікується одержати номінальний ВВП 216 млрд грн за індексу цін 127%.

Завдання 4. Кількість грошей в економіці дорівнює 70 млрд грн. Швидкість обертання грошей в економіці становить 3 оберти за рік. Потрібно розрахувати номінальний обсяг виробництва.

Завдання 5. У результаті економічних шоків ціни зросли на 20%, пропозиція грошей - на 5%. Як і на скільки змінився номінальний ВВП, якщо швидкість обертання грошей залишилася незмінною?

Семінарське заняття 6 Тема 9. Фіскальна політика

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

6.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Дайте визначення фіскальної політики.
2. Які основні функції виконує фіскальна політика?
3. Перелічіть основні джерела фіскальної політики.
4. В чому полягає сутність і необхідність антимонопольної політики?
5. Дайте визначення податкової політики.
6. Розкрийте, які економічні закономірності відображає «крива Лафера».
7. Перелічіть основні державні видатки і проаналізуйте їхню структуру.
8. Які ви знаєте мультиплікатори фіскальної політики? Як вони впливають на дохід держави?
9. Дайте визначення автоматичних і дискреційних стабілізаторів. Який із дискреційних стабілізаторів ви можете запропонувати:
 - а) для боротьби з інфляцією;
 - б) для боротьби зі спадом?
10. Назвіть причини дефіциту Державного бюджету. Які заходи може запровадити уряд для зниження бюджетного дефіциту?
11. Які види бюджетного дефіциту ви знаєте?
12. Проаналізуйте вплив державного боргу та дефіцитів бюджету на економіку.

6.2. Практичні завдання:

Завдання 1. У моделі закритої економіки (без урахування участі держави) обсяг автономних інвестицій дорівнює 50, а функція заощаджень визначається за формулою: $S = 0,2Y - 100$. В умовах повної зайнятості ця модель досягає рівноваги при обсязі НД 1000 (у.г.о.).

- а) Як за допомогою держави досягти рівня повної зайнятості за умов, що всі державні витрати повинні здійснюватися за рахунок податків, які стягуються за єдиною (прямою) ставкою прибуткового податку?
- б) На скільки при цьому зростає НД?

Завдання 2. Національний ринок знаходиться у стані рівноваги при $Y = 1000$ (у.г.о.).

- а) Уряд підвищив ставку прибуткового податку $T(Y)$ на 0,05% та державні витрати (G) на 50 (у.г.о.). Як це вплине на збалансованість держбюджету? Обґрунтуйте свою відповідь.
- б) Уряд скоротив на 15 (у.г.о.) трансфертні виплати (Tr) та збільшив на 15 (у.г.о.) купівлю благ (G). Як це вплине на рівноважний НД? Чому?

Завдання 3. У таблиці наведені дані (у.г.о.) реального ЧНП (Y) та величини чистих податкових надходжень (T).

Реальний ЧНП (Y)	Чисті податкові надходження (T)	Державні закупки (G)	Бюджетний дефіцит (надлишок) ($T-G$)
850	170		
900	180		
950	190		
1000	200		
1050	210		
1100	220		
1150	230		

- а) Припустимо, що в умовах повної зайнятості величина ЧНП дорівнює 150 (у.г.о.), а обсяг державних закупок при всіх рівнях реального ЧНП становить 200 (у.г.о.). Розрахуйте дані таблиці (дефіцит бюджету позначте знаком «-»).
 - б) Уряд планує збільшити обсяг реального ЧНП з 900 (у.г.о.) (економіка в стані повної зайнятості) шляхом зниження чистих податкових надходжень (T) при всіх значеннях реального ЧНП на 80 (у.г.о.) (обсяг державних закупок (G) не змінюється). Якою буде величина дефіциту (надлишку) держбюджету при обсязі реального ЧНП 1150 (у.г.о.).

Завдання 4. Уявімо, що державні закупівлі продукту дорівнюють $G = 500$, податкова функція має вигляд $T = 0,4Y$, функція трансфертів $F = 0,2Y$, рівень цін $P = I$, державний борг $D = 1000$ за ставки відсотка $r = 0,15$, реальний обсяг виробництва дорівнює 2000, а потенційний складає 2500. Виходячи із цих даних, дайте відповідь на питання:

1. Яким є сальдо державного бюджету – позитивним чи негативним?
2. Яка величина структурного і циклічного дефіциту державного бюджету?

Семінарське заняття 7

Тема 10. Монетарна політика

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

7.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Опишіть сутність грошово-кредитної політики.
2. Які цілі ставить і досягає монетарна політика?
3. Охарактеризуйте основні елементи грошової системи.
4. Опишіть структуру грошової маси.
5. Як визначається розмір грошової бази країни?
6. Опишіть сутність відсоткової ставки в контексті монетарної політики. Якими є основні наслідки високих відсоткових ставок?
7. Як і ким визначається ставка рефінансування? На що вона впливає?
8. Від чого залежить величина грошового агрегату $M1$?
9. Від яких параметрів залежить пропозиція грошей?
10. Яким чином НБУ може вплинути на пропозицію грошей (M^S)?
11. Що означає і яким чином визначається коефіцієнт готівки?
12. Що означає і яким чином визначається рівень доларизації?
13. Що означає і яким чином визначається рівень монетизації?
14. Опишіть особливості гнучкої та жорсткої грошово-кредитної політики.
15. Якими є інструменти грошово-кредитної політики прямого і непрямого впливу?
16. Як проявляється ефект відсоткових ставок?
17. Як проявляється ефект валютного курсу?
18. Як проявляється ефект багатства?
19. Дайте визначення обов'язкових банківських резервів і норми обов'язкового резерву.
20. Як впливає на грошову пропозицію депозитний мультиплікатор?
21. Як впливає на грошову пропозицію грошовий мультиплікатор?
22. Проаналізуйте кейнсіанські та монетаристські погляди на грошову політику.
23. Які заходи, на вашу думку, застосовує НБУ для стабілізації грошово-кредитної системи України в сучасних умовах?

7.2. Практичні завдання:

Завдання 1. За даними таблиці визначте: (а) величину грошового агрегату $M0$; (б) величину грошового агрегату $M1$; (в) величину грошового агрегату $M2$

Показники	Умовні грошові одиниці
Невеликі строкові внески	1630
Великі строкові внески	645
Чекові внески	448
Безчекові ощадні внески	300
Готівкові гроші	170

Завдання 2. Пасив балансу комерційного банку містить такі статті (в млн. у.г.о.): внески до запитання – 500; строкові внески – 250; власний капітал – 200. Норматив мінімального резервного покриття по внесках до запитання дорівнює 15%, а по строкових внесках – 10%.

а) На яку суму банк може збільшити кредити, якщо половина внесків до запитання буде переоформлена на строкові внески?

б) Як зміниться ця сума, якщо власники строкових внесків на 40% своїх депозитів придбають цінні папери у банку?

Завдання 3. Сумарні резерви комерційного банку складають 220 млн грн. Депозити – 950 млн грн. Обов'язкова норма резервування становить 20%. Як може змінитися пропозиція грошей, якщо банк вирішить використати всі свої надлишкові резерви для надання кредитів?

Завдання 4. Норма обов'язкових резервів становить 20%. Комерційний банк зберігає ще 5% від суми депозитів у вигляді надлишкових резервів. Обсяг депозитів складає 10 млн дол. Яку максимальну суму банк може використати для надання кредитів?

Завдання 5. Резерви комерційних банків становлять 40 млрд. Норма обов'язкових резервів дорівнює 10%, а коефіцієнт депонування – 0,35. Скільки становить пропозиція грошей?

Семінарське заняття 8

Тема 11. Еластичність

Тема 12. Обмеження, альтернативи, вибір

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

8.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Що стверджує теорія граничної корисності?
2. Охарактеризуйте поняття цінової еластичності попиту. Як вона визначається математично?
3. Опишіть і поясніть графічно випадок еластичного попиту.
4. Опишіть і поясніть графічно випадок нееластичного попиту.
5. Опишіть і поясніть графічно випадок одиничної еластичності попиту.
6. Опишіть і поясніть графічно випадки абсолютно еластичного та абсолютно нееластичного попиту.
7. Які фактори впливають на цінову еластичність попиту? Опишіть їх та наведіть приклади.
8. Як ви розумієте поняття перехресної еластичності попиту?
9. Яке значення перехресної еластичності попиту відповідає товарам-субститутам, незалежним товарам і компліментарним товарам?
10. Як ви розумієте поняття еластичності попиту за доходом?
11. Які види товарів розрізняють залежно від еластичності попиту на них за доходом?
12. Як ви розумієте поняття еластичності пропозиції за ціною?
13. Опишіть і поясніть графічно випадок еластичної пропозиції.
14. Опишіть і поясніть графічно випадок одинично-еластичної пропозиції.
15. Опишіть і поясніть графічно випадок нееластичної пропозиції.
16. Які фактори впливу на цінову еластичність пропозиції ви знаєте?
17. Опишіть механізм впливу фактору часу на еластичність пропозиції.
18. Що таке надлишок споживача і як він визначається?

19. Яким чином можна визначити виробничий надлишок?
20. Назвіть і охарактеризуйте основні концепції збереження життя. Наведіть приклади для кожної концепції. Чому вони важливі при вивченні мікроекономіки?
21. Коли і як виникло поняття «Номо економікус»?
22. Охарактеризуйте себе як людину економічну. Чи притаманні вам всі характеристики людини економічної? Чому ви так вважаєте?
23. Опишіть схему моделі економічної людини.
24. Що таке економічний спосіб мислення? Які види економічного мислення ви знаєте?
25. Назвіть та опишіть характеристики економічного способу мислення.
26. Як ви розумієте поняття альтернативної вартості?
27. Як співвідносяться економічні принципи (законои) та моделі?
28. Що означають і яке значення для розуміння мікроекономіки мають поняття «узагальнення» та припущення «інші фактори важливі»?
29. Як співвідносяться і пов'язані між собою мікро- та макроекономіка?
30. Поясніть сутність позитивної і нормативної мікроекономіки.
31. Чому для вивчення мікроекономіки важливе розуміння основної суперечності економічного розвитку? Охарактеризуйте її і наведіть приклади.
32. Яким чином класифікують потреби?
33. Які економічні ресурси вам відомі? Опишіть їх, наведіть приклади.
34. Опишіть закон чимраз більших альтернативних витрат.
35. Що відображає крива виробничих можливостей? Зобразіть її.
36. Які шляхи зростання виробничих можливостей ви знаєте? Назвіть приклади.
37. Які типи і відповідні їм фактори економічного зростання вам відомі?
38. На які дві групи поділяють фактори зростання? Назвіть приклади факторів зростання для кожної групи.

8.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Еластичність попиту на кокоси становить 0,6. Як вплине на ринок кокосового горіха зростання ціни на кокоси із 2 до 3 доларів? Відповідь обґрунтуйте обчисленнями.

Завдання 2. Дослідження тютюнової промисловості показало, що підвищення цін на сигарети на 10% призведе до зниження споживання сигарет на 5%. Яка еластичність попиту на сигарети?

Завдання 3. У таблиці 8.1 нижче представлені точки на кривій виробничих можливостей економіки. Необхідно:

- розрахувати відсутні показники альтернативної вартості;
- яка альтернативна вартість збільшення виробництва яблук із 380 до 920 одиниць?

Таблиця 8.1. Альтернативна вартість

Яблука	Помаранчі	Альтернативна вартість зміни виробництва яблук	Альтернативна вартість зміни виробництва помаранчів
1000	0		
920	80		
800	200		
670	330		
510	490		
380	620		
240	760		
0	1000		

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

9.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Поясніть термін «уподобання споживача». Який чинник найбільше впливає на уподобання споживача і чому?
2. Які величини потрібно порівняти для визначення уподобань споживача? Чому?
3. Охарактеризуйте припущення, які є справедливими для поведінки більшості людей у різних ситуаціях при визначенні своїх споживчих уподобань.
4. Поясніть графічно поняття кривої байдужості та мапи кривих байдужості.
5. Що таке корисність блага? Охарактеризуйте властивість мапи кривих байдужості, яка впливає з поняття корисності блага для споживача.
6. Чому криві байдужості не можуть перетинатися? Поясніть графічно.
7. Що таке гранична норма заміщення? Як вона визначається математично і графічно?
8. Якими є обмеження аналізу впливу бюджетних обмежень на вибір споживача?
9. Охарактеризуйте та поясніть графічно побудову лінії бюджетних обмежень.
10. Які фактори впливають на споживчий вибір?
11. Поясніть поняття «раціональний вибір» та «оптимальний ринковий кошик». Як вони співвідносяться?
12. Яку інформацію несе лінія «дохід-споживання»?
13. Що таке рівновага споживача? Як її можна визначити математично?
14. Який нахил кривої «дохід - споживання» для нормальних та неякісних товарів?
15. Зобразіть криву Енгеля для блага, яке споживач розглядатиме спочатку як нормальне, а після того, як його дохід зростає – як нижче.
16. Наведіть приклади нормальних товарів, низькоякісних, товарів першої необхідності, предметів розкоші.
17. Поясніть різницю між ефектом доходу й ефектом заміщення при зміні ціни на благо. Чому ці два ефекти не можна легко відокремити один від одного?
18. У чому полягає парадокс Гіффена?
19. Поясніть, який взаємозв'язок між лінією «ціна - споживання» та кривою індивідуального попиту споживача?
20. Зобразіть графічно вплив рівня ціни на споживчий надлишок.
21. Як Ви розумієте поняття «виробництво» як систему і як процес?
22. Які групи факторів беруть участь у виробництві? Коротко опишіть їх.
23. Як Ви розумієте поняття «раціоналізувати форм об'єднання факторів виробництва»?
24. Опишіть аспекти раціоналізації факторів виробництва.
25. Як Ви розумієте поняття «підприємство»? охарактеризуйте найпростішу схему підприємства.
26. Опишіть умови, в яких функціонують підприємства.
27. Що таке ефективність виробництва? Які види ефективності виробництва Вам відомі? Опишіть їх.
28. Чим визначення «фірми» відрізняється чи, навпаки, схоже на визначення «підприємства»?
29. Які існують підходи до визначення сутності фірми?
30. Які види фірм Вам відомі?
31. Які фактори впливають на вибір мети фірми?

32. Охарактеризуйте одноособове володіння.
33. Охарактеризуйте товариство з обмеженою відповідальністю.
34. Назвіть особливості малих підприємств.
35. Які об'єднання підприємств (організацій) існують у світовій практиці?
36. Якщо фірма дарує свою продукцію (комп'ютери) школі, яку мету вона переслідує?
37. Прокоментуйте відмінності між максимізацією прибутку і максимізацією добробуту акціонерів. Яка з цих завдань в повній мірі відображає економічні цілі компанії?
38. У чому сутність японської моделі (максимізація доданої вартості), особливості застосування її в українських умовах?
39. Чому менеджери корпорацій можуть не завжди прагнути до максимізації добробуту для своїх компаній?
40. Які умови можуть змусити менеджера діяти в інтересах акціонерів?
41. Що складає модель підприємства в мікроекономіці?
42. Які періоди виділяють для аналізу підприємства як мікроекономічної моделі? Охарактеризуйте їх.

9.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Оцініть правильність тверджень і вкажіть «так» чи «ні».

Благо – це те, що при споживанні позитивно впливає на рівень задоволення споживача.

так ні

Коли Микола має позитивну граничну корисність від споживання прохолоджувальних напоїв та піци, його криві байдужості мають нахил угору вправо.

так ні

Споживач максимізує задоволення за певного доходу, купуючи таку комбінацію двох товарів, за якої бюджетна лінія дотична до кривої байдужості.

так ні

Всі точки на бюджетній лінії означають однаковий рівень грошового доходу.

так ні

Криві байдужості ніколи не перетинаються.

так ні

Що далі крива байдужості розміщена від початку координат, то меншу корисність вона відображає.

так ні

При зниженні ціни товару X бюджетна лінія зміщується праворуч, при цьому кут нахилу залишається без змін.

так ні

При збільшенні доходу споживача бюджетна лінія зміщується праворуч.

так ні

Споживач максимізує корисність, коли його бюджетна лінія перетинає криву байдужості.

так ні

Рівновага, за якої споживач обмежується одним товаром, називається внутрішньою рівновагою.

так ні

Сукупність кривих байдужості називається мапою кривих байдужості.

так ні

Якщо ви придбали більше одиниць якого-небудь товару, то ваша гранична корисність зростає.

так ні

Кожна точка, яка лежить на кривій байдужості, відображає однаковий дохід споживача.

так ні

Завдання 2. Виходячи з сітки споживача (табл.9.1), визначте, від скількох одиниць товару А має відмовитись споживач, щоб придбати третю одиницю товару Б.

Таблиця 9.1. Вартість товарів А і Б

Кількість товару А	Кількість товару Б
18	1
12	2
7	3
3	4
0	5

Завдання 3. Юрій впевнений, що при застуді шість ложок меду на склянку гарячого молока допоможе так само, як і три ложки меду на дві склянки молока. Яка гранична норма заміни молока медом?

Завдання 4. Припустімо, що Оксана в будь-якому випадку розглядає масло і маргарин як абсолютні замітники. Накресліть мапу кривих байдужості, що ілюструють уподобання Оксани щодо масла і маргарину. За умови, що масло коштує 20 грн за пачку, маргарин – лише 5 грн, а місячний бюджет Оксани на ці товари становить 200 грн, визначте, який із ринкових кошиків і з яким співвідношенням масла і маргарину вона обере? Зобразіть це графічно.

Завдання 5. Місячний дохід Марини, який вона розподіляє між двома товарами (фруктами та кондитерськими виробами) становить 200 грн. Припустімо, що:

- а) кілограм кондитерських виробів коштує 50 грн, а кілограм фруктів – 15 грн. Графічно зобразіть її бюджетні обмеження;
- б) із настанням зими ціни на фрукти зросли до 20 грн за кілограм. Який вигляд матимуть тепер бюджетні обмеження Марини? Яка комбінація фруктів та кондитерських виробів максимізує її корисність?

Завдання 6. Для випуску 346 виробів за робочий день фірма може застосувати такі варіанти технологічно ефективних способів виробництва (табл.9.2):

Таблиця 9.2. Варіанти технологічно ефективних способів виробництва

Варіанти технології	А	В	С	Д
Кількість одиниць праці	1	2	3	6
Кількість одиниць капіталу	6	3	2	1

Ціна одиниці праці 2 грн, ціна одиниці капіталу 3 грн. Потрібно: (а) визначити економічно ефективний спосіб виробництва; (б) чи зміниться вибір фірмою технології, якщо ціна одиниці капіталу знизиться до 1 грн? Яку саме комбінацію праці та капіталу обере фірма?

Завдання 7. Пан Скороход працював менеджером у друкарні та отримував 120 тис. грн заробітної плати на рік. Він вирішив заснувати власну друкарню. Річна орендна плата за приміщення склала 360 тис. грн, оренда обладнання – 720 тис. грн. Для оплати ліцензії він був змушений зняти 10 тис. грн зі свого рахунку в банку, вклад на якому становив 50 тис. грн, на які нараховувалося 20% річних. Витрати на сировину та матеріали 100 тис. грн на рік. Очікуваний річний дохід (виторг) за надання друкарських послуг становить 2 000 тис. грн. Потрібно визначити величину бухгалтерського та економічного прибутку підприємця і пояснити, чи було доцільним його рішення про заснування власного бізнесу.

Тема 15. Варіації факторів виробництва та витрати виробництва

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

10.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Які показники аналізуються при побудові кривої частинної варіації факторів виробництва? Як обчислюється кожен із цих показників?
2. Зобразіть та опишіть чотири фази (стадії) виробничої функції у короткостроковому періоді.
3. Охарактеризуйте поняття еластичності виробництва.
4. Поясніть відмінності між виробничою функцією в короткостроковому і довгостроковому періоді.
5. Який вигляд має функція ізоквантної варіації факторів виробництва?
6. Опишіть властивості кривих виробничої байдужості.
7. Що таке гранична норма технологічної заміни (заміщення) (MRTS)? Як вона обчислюється?
8. Дайте визначення закону спадної віддачі. Чому цей закон розглядається як короткострокове явище?
9. Дайте визначення ефекту масштабу.
10. Які варіанти реакції середнього продукту на збільшення масштабів виробництва можливі?
11. Поясніть зв'язок між маржинальним і середнім продуктом.
12. Дайте пояснення причин існування ефекту масштабу.
13. Які показники відображає ізокоста? Опишіть властивості ізокости.
14. Як графічно можна зобразити стан виробничої рівноваги?
15. Що таке траєкторія розвитку фірми? Як її можна зобразити графічно?
16. Як визначаються постійні витрати? Наведіть приклади.
17. Як визначаються змінні витрати? Наведіть приклади.
18. Як визначаються середні постійні та змінні витрати?
19. Що таке граничні витрати?
20. Як визначається оптимум обсягу виробництва з точки зору мінімізації витрат фірми?
21. Як змінюються витрати в короткостроковому і довгостроковому періодах?
22. Як безповоротні витрати впливають на управлінські рішення?
23. Чим довгострокові витрати відрізняються від короткострокових?

10.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Згідно з технологією фірма може змінити тільки кількість використовуваної праці. Ставка заробітної плати 5 дол. за годину, граничний продукт людино-години дорівнює 10 одиниць, а середній продукт праці становить 15 одиниць за годину. Обчисліть граничні і середні змінні витрати цієї фірми.

Завдання 2. Дослідіть, як змінюються витрати підприємства (ТС) залежно від обсягу випуску продукції (Q), якщо функція витрат має вигляд:

$$TC = 1/6 Q^3 - 3,5 Q^2 + 80 Q + 300.$$

Обчисліть постійні і змінні витрати, а також середні валові, середні змінні, середні постійні і граничні витрати. Побудуйте два графіки: на одному зобразіть криві валових, постійних і змінних витрат, а на другому – середні і граничні витрати. Проаналізуйте графіки.

Завдання 3. Заповніть таблицю 10.1, виходячи з того, що постійні витрати дорівнюють 80 грн.

Таблиця 10.1. Змінні та постійні витрати виробництва

Q	FC	VC	TC	MC	ATC	AFC	AVC
0		0					
1		45					
2		85					
3		120					
4		150					
5		185					
6		225					
7		270					
8		325					
9		390					
10		465					

Завдання 4. В таблиці 10.2 наведено залежність між обсягом виробництва продукції і сукупними витратами на її виробництво в короткостроковому періоді. Обчисліть постійні, змінні, середні валові, середні постійні, середні змінні і граничні витрати. Побудуйте на одному графіку криві валових, постійних і змінних витрат, а на другому – середні і граничні витрати. Проаналізуйте графіки.

Таблиця 10.2. Залежність між обсягом виробництва продукції та сукупними витратами на її виробництво в короткостроковому періоді

Обсяг виробництва за одиницю часу, од.	ТС, гр. од.
0	30
1	50
2	70
3	100
4	140
5	198
6	280
7	400

Завдання 5. На основі даних таблиці 10.3 про витрати праці і капіталу визначте, яким є ефект росту масштабу виробництва за переходу від А до Б, від Б до В, від В до Г

Таблиця 10.3. Витрати праці і капіталу за різних рівнів виробництва

Комбінації	Обсяг виробництва, од.	Праця, од.	Капітал, од.
А	40	10	20
Б	100	20	40
В	200	40	80
Г	360	80	160

Семінарське заняття 11

Тема 16. Ринок досконалої конкуренції

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

11.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Порівняйте підходи до визначення конкуренції Тюрго, Сміта й Рікардо.
2. В чому полягають особливості трактування конкуренції Маршаллом?
3. Охарактеризуйте підходи до вирішення проблеми конкуренції, запропоновані Чемберліном та Робінсон.
4. Яким є внесок у розуміння механізму функціонування конкурентного ринку Гаєка та Шумпетера?
5. В чому полягають особливості трактування конкуренції Портером?
6. Як розуміли конкурентну поведінку у своїх дослідженнях Хемел і Прахалад, Мур, Кім і Моборн?
7. Як ви розумієте конкуренцію? Який із підходів до трактування особливостей існування конкуренції ви вважаєте найбільш повним?
8. Які параметри визначають умови досконалої конкуренції? Опишіть їх.
9. Чому крива попиту на ринку досконалої конкуренції називається «специфічною»? Намалюйте її.
10. Наведіть приклади ринків досконалої конкуренції.
11. Опишіть умову максимізації прибутку фірми графічно.
12. Якщо фірма має збитки, чи може вона більш вигідно виробляти продукцію?
13. Поясніть чому, незважаючи на нульовий економічний прибуток у довгостроковому періоді, фірми продовжують займатися виробництвом?
14. Чому довгострокову криву пропонування галузі не можна побудувати, підсумувавши обсяги пропонування окремих фірм, аналогічно з короткостроковою кривою ринкового пропонування?
15. Що таке виробничий надлишок фірми?
16. Опишіть умову рівноваги фірми у короткостроковому періоді графічно.
17. Розкрийте стратегію довгострокового функціонування фірми на ринку.
18. Опишіть умову рівноваги фірми у довгостроковому періоді графічно.
19. У чому полягає «парадокс прибутку»?
20. Що означає досягнення на ринку досконалої конкуренції виробничої ефективності та ефективності розподілу ресурсів?

11.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Підприємство «Аракс» працює на ринку досконалої конкуренції. Граничні витрати (MC) підприємства становлять: при рівні виробництва 9 тис. одиниць товару на місяць – 40 грн, 10 тис. одиниць – 60 грн, 11 тис. одиниць – 80 грн. Яким буде обсяг випуску продукції за місяць, якщо ринкова ціна товару становить 60 грн?

Завдання 2. За наведеними даними (табл.11.1) обчисліть ринкову ціну, змінні сукупні та середні витрати і визначте, що має робити фірма – збільшити або зменшити випуск продукції, чи закритися?

Таблиця 11.1. Ціна, обсяг виробництва і рівень витрат

P	Q	TR	TC	FC	VC	ATC	AVC	MC
	1 000	5 000		1 500			5,5	5,0

Семінарське заняття 12

Тема 17. Монопольний ринок

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

12.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Чи завжди фірма-монополіст буде мати прибуток? Відповідь обґрунтуйте.
2. Чому не можна визначити криву пропозиції фірми-монополіста?
3. Чи може монополія в галузі бути більш ефективною, ніж конкуренція? За яких умов?
4. Чому монополіст не може призначати будь-яку ціну та виробляти будь-який обсяг продукції?
5. Чи завжди монополія призводить до «Х-неефективності»? У яких випадках монополія сприяє технічному прогресу?
6. Назвіть основні види монополій. Наведіть приклади.
7. «Ступінь монопольної влади обмежується еластичністю попиту». Прокоментуйте цю тезу.
8. Наведіть приклади цінової дискримінації.
9. Порівняйте ринки монополії та досконалої конкуренції.
10. Поясніть поняття ринкової влади та збитків від монополії.
11. Покажіть різницю між поведінкою монополії у довгостроковому та короткостроковому періодах.
12. Чи можуть у довгостроковому періоді у функції витрат бути величини, які не залежать від обсягу випуску.
13. Поясніть, чому при максимізації виручки та прибутку монополією обсяги випуску різні.
14. Чому в мікроекономічному аналізі виділяють три основних типи дискримінації. Покажіть схожість та відмінність цінової дискримінації першого та другого роду.
15. Обсудіть гомогенність та гетерогенність товарних ринків. Чи можуть існувати гетерогенні товарні ринки в умовах чистої монополії?
16. Поясніть, чому в моделі природної монополії передбачена зростаюча віддача від масштабу виробництва?
17. Види і особливості державного регулювання ринку монополії. Порівняйте з ринком досконалої конкуренції.

12.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Попит задано функцією $P=100-0,2Q$. Знайдіть функції сукупного та граничного доходу монополіста.

Завдання 2. Граничний дохід та сукупні витрати монополіста задані функціями: $MR=300-0,1Q$ та $TC=30000+20Q+0,02Q^2$, відповідно. Знайдіть ціну та обсяги виробництва, що обере монополіст.

Семінарське заняття 13

Тема 18. Монополістична конкуренція та олігополія

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

13.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Монополістична конкуренція як проміжна ринкова структура: схожість та відмінність із ринком досконалої конкуренції та монопольним ринком в короткостроковому та довгостроковому періодах.
2. Які ви знаєте фактори диференціації продукту? Які переваги вбачає в такій продукції споживач?
3. Яким чином максимізується прибуток фірми в умовах монополістичної конкуренції?

4. У чому полягають особливості довгострокової і короткострокової рівноваги в умовах монополістичної конкуренції?
5. В чому полягає сутність нецінової конкуренції на ринку монополістичної конкуренції?
6. Як реклама впливає на розмір виручки фірми на ринку монополістичної конкуренції?
7. Наскільки ефективним є ринок монополістичної конкуренції?
8. Назвіть загальні риси олігополістичних ринків.
9. Охарактеризуйте бар'єри до вступу в олігополістичну галузь.
10. Охарактеризуйте олігополістичну взаємозалежність.
11. Дайте загальну характеристику ціноутворення в умовах олігополістичного ринку.
12. У якому випадку на олігополістичному ринку можлива цінова війна? Чому олігополісти уникають «цінових війн»? Яку модель поведінки вони обирають частіше і чому?
13. Розкрийте сенс та умови існування картелю. Які причини нестабільності картелю?
14. Яким чином, використовуючи теорію ігор, олігополісти обирають стратегію своєї поведінки.
15. Які основні причини існування олігополії?
16. Обґрунтування можливої реакції фірми, що функціонує в умовах олігополістичного ринку, на зміну ціни продукту її конкурентами.
17. Які олігополістичні структури є усталеними, а які ні? Які умови та критерії стійкої рівноваги в умовах олігополії?
18. Які, на вашу думку, економічні наслідки олігополії?

13.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Граничний виторг фірми, що діє в умовах монополістичної конкуренції, описується формулою $MR = 20 - 2q$, де q – обсяг продажу продукції, од., а її граничні витрати в довгостроковому періоді (на зростаючій ділянці) – формулою $MC = 3q - 10$, де q – обсяг випуску продукції, од. Мінімальне значення довгострокових середніх витрат становить 11 грош. од. Визначте надлишкові потужності фірми.

Завдання 2. На ринку сухих сніданків діють дві фірми. Ринкова доля першої з них становить 60 %, обсяг продажу – 25 млн од. за ціною 1,5 грош. од. Середні витрати фірми є постійними, дорівнюють 0,2 грош. од. і збігаються з граничними. Друга фірма випустила новий, дешевший продукт. Існує загроза, що друга фірма збільшить свою долю до 50 %. Чи варто першій фірмі понизити ціну на свій товар на 0,5 грош. од. за одиницю для збереження попереднього розподілу ринку?

Семінарське заняття 14

Тема 20. Міжнародна економіка

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль

14.1. Питання для обговорення (дискусій) та самоконтролю:

1. Назвіть елементи зовнішньоекономічної політики та коротко охарактеризуйте їх.
2. Охарактеризуйте протекціонізм як тип торговельної політики.
3. Охарактеризуйте торговий лібералізм як тип торговельної політики.
4. Які види митних засобів ви знаєте?
5. Назвіть немитні засоби у зовнішній торгівлі.
6. опишіть основні елементи валютної політики.

7. Назвіть фактори, які викликають посилення інтернаціоналізації виробництва в сучасних умовах.
8. Які форми інтернаціоналізації виробництва ви можете назвати? Дайте їм характеристику.
9. Як пов'язані вивезення капіталу й інтернаціоналізація виробництва?
10. Охарактеризуйте сутність платіжного балансу і фактори, які на нього впливають.
11. Опишіть складові платіжного балансу і порядок його розрахунку.
12. Що таке валютний курс? Які види валютних курсів ви знаєте?
13. Поясніть сутність принципу порівняльних переваг?
14. Що ви розумієте під «нетарифними бар'єрами»? Які їхні функції в державній протекціоністській політиці?
15. Для чого потрібні офіційні резерви іноземної валюти?
16. Які заходи може здійснити уряд з метою впливу на курс національної валюти?
17. Проаналізуйте альтернативні системи валютних курсів. Які переваги і недоліки кожної із цих систем ви бачите?
18. Як можна вирішити проблему дефіциту платіжного балансу в умовах: а) золотого стандарту; б) Бреттон-Вудської системи; в) вільноплаваючих валютних курсів.
19. Дослідіть умови міжнародного руху капіталів на основі моделі міжнародного руху капіталів. За яких умов посилюється приплив іноземних капіталів в національну економіку?
20. Проаналізуйте міжнародний рух капіталів на основі моделі Мандела-Флемінга.

14.2. Практичні завдання:

Завдання 1. Припустимо, що уряд України встановлює валютний курс 1 грн = 0,04 дол. Сума гривень, що пропонуються за цим курсом, дорівнює 160 млн. Залежність попиту від валютного курсу має вигляд:

Ціна гривні в доларах	0,038	0,039	0,040	0,041	0,042
Обсяг попиту (млн грн.)	170	160	150	140	130

- а) У цій ситуації уряд купує чи продає гривні? Яку кількість?
- б) Якщо уряду доведеться купувати гривні за долари, де він візьме долари?

Завдання 2. Протягом тривалого періоду країна А мала більш високі темпи інфляції, ніж її господарські партнери. Яким чином ця ситуація впливає на показники економічної діяльності країни А, наведені в таблиці?

Показники	Зростає	Скорочується	Не змінюється
1. Дефіцит платіжного балансу			
2. Обсяг експорту			
3. Обсяг імпорту			
4. Попит на гривні у партнерів			
5. Пропозиція гривень за нац. валюти партнерів			

Завдання 3. Економіку описують такими даними:

Показник	Імпортне мито 5%	Без мита
Світова ціна мотоциклу із доставкою у США	2 000\$	2 050\$
5%-ве мито	100 \$	0 \$
Внутрішня ціна мотоциклу у США	2 100 \$	2 050 \$
Кількість мотоциклів, які придбають у США за рік	100 000	105 000
Кількість мотоциклів, які виробляють у США за рік	40 000	35 000
Кількість імпортованих у США мотоциклів за рік	60 000	70 000

Уряд США скасовує імпорфтне мито на мотоцикли. При цьому світова ціна мотоциклів збільшується. Потрібно визначити:

- виграш американських споживачів від скасування мита;
- втрати американських виробників від лібералізації торгівлі;
- втрати митних доходів для державного бюджету;
- сукупний вплив скасування мита на мотоцикли на рівень добробуту у США.

Завдання 4. Яку із трьох закордонних фірм-імпортерів прохолоджуючих напоїв в дану країну можна звинуватити у використанні демпінгу на внутрішньому ринку? Чому (відповідь обґрунтуйте)?

Показник	Фірма А	Фірма В	Фірма С
Середні виробничі витрати у розрахунку на од. продукції	10\$	10\$	10\$
Ціна напоїв на внутрішніх ринках фірм-імпортерів	10\$	12\$	9\$
Експортна ціна напоїв	11\$	11\$	10,5\$
Ціна напоїв, вироблених фірмами-імпортозамінниками в даній країні	12\$	13\$	11\$

Завдання 5. Уряд країни приймає рішення про запровадження імпортного мита на цукор – 0,02\$/кг. Світова ціна цукру = 0,1\$/кг. Обсяг внутрішнього виробництва цукру за умов вільної торгівлі складає 6 млрд кг за рік, а при дії імпортного мита – 8 млрд кг за рік. Обсяг внутрішнього споживання за умов вільної торгівлі становить 22 млрд кг за рік, а у випадку запровадження імпортного мита – 20 млрд кг за рік. Обсяги імпорту цукру в дану країну за умов вільної торгівлі дорівнює 16 млрд кг за рік, за наявності імпортного мита – 12 млрд кг за рік. Потрібно розрахувати:

- втрати споживачів даної країни від запровадження тарифу на імпорт;
- виграш вітчизняних виробників від запровадження цього заходу;
- збільшення доходів державного бюджету від запровадження імпортного мита;
- чисті втрати національного добробуту від обмеження імпорту.

6. ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Завдання 1. Макроекономіка досліджує економічні процеси на рівні:

- підприємства
- галузі виробництва
- окремого ринку
- національної економіки

Завдання 2. Макроекономіка не вивчає:

- механізм інфляції
- окремого споживача
- економічне зростання
- економічну політику держави

Завдання 3. До основних макроекономічних цілей суспільства можна віднести:

- економічне зростання
- повну зайнятість
- стабільний рівень цін
- усі відповіді правильні

Завдання 4. Основним методом макроекономічних досліджень є:

- метод абстракції
- моделювання
- порівняльний аналіз
- соціологічний

Завдання 5. Який метод дослідження передбачає розкладання об'єкта дослідження на складові частини?

- а). аналіз
- б). синтез
- в). індукція
- г). абстрагування

Завдання 6. При обчисленні ВВП подвійний рахунок виникає тоді, коли підсумовують:

- а). вартість кінцевих і проміжних товарів і послуг
- б). вартість лише кінцевих товарів і послуг
- в). додану вартість, створену на всіх стадіях виробництва товарів та послуг
- г). державні закупівлі товарів та послуг

Завдання 7. Повторний рахунок при визначенні ВВП і ЧНП виникає при додаванні:

- а). чистої доданої вартості, створеної в добувній та сталеливарній промисловості
- б). приросту запасів у борошномельній і в пекарській промисловості
- в). виробництва залізної руди та чавуну
- г). загального обсягу куплених споживчих товарів і засобів виробництва

Завдання 8. Які витрати населення НЕ включаються у споживчі витрати при розрахунку ВВП?

- а). витрати на перепродаж між кінцевими споживачами
- б). витрати на купівлю товарів поточного використання
- в). витрати на купівлю товарів довгострокового використання
- г). усі відповіді неправильні

Завдання 9. Закон пропозиції передбачає:

- а). Зі зростанням цін зростає і попит
- б). З ростом цін пропозиція падає
- в). Пропозиція зростає зі зростанням попиту
- г). Зі зростанням цін обсяг пропозиції зростає
- д). Ціни не мають нічого спільного з пропозицією

Завдання 10. На кривій пропозиції ціни та кількість:

- а). Перебувають в оберненій залежності
- б). Не пов'язані
- в). Не наведені
- г). Перебувають у прямій залежності
- д). Є незалежними змінними

Завдання 11. Де знаходиться цінове дно?

- а). Вище ринкової рівноваги.
- б). Нижче ринкової рівноваги
- в). Нижче ринкової ціни
- г). У точці рівноважної ціни

Завдання 12. Що відбувається, коли крива пропозиції зміщується праворуч, а крива попиту залишається постійною?

- а). Ціни зростають, а кількість зменшується
- б). Ціни падають, а кількість збільшується
- в). Ціни невизначені
- г). Кількість невизначена
- д). І ціна, і кількість невизначені

Завдання 13. Інфляція – це:

- а). зростання цін на окремі товари
- б). зниження цін на окремі товари, що супроводжується знеціненням національної грошової одиниці
- в). зростання загального рівня цін упродовж певного періоду, що супроводжується знеціненням національної грошової одиниці

г). девальвація національної грошової одиниці

Завдання 14. Що з переліченого відноситься до інфляції?

- а). зростання цін
- б). падіння курсу національної грошової одиниці
- в). падіння купівельної спроможності грошової одиниці
- г). усі відповіді правильні

Завдання 15. Інфляція з'явилася:

- а). одночасно зі здійсненням грошового обміну за допомогою грошей
- б). з появою перших паперових грошей
- в). у XIX ст. у США
- г). усі відповіді правильні

Завдання 16. Прогнозована інфляція:

- а). дозволяє скорегувати номінальні доходи населення
- б). виявляється у суспільних витратах
- в). перерозподіляє багатство від кредиторів до позичальників
- г). приводить до збільшення трансфертних виплат

Завдання 17. Гранична схильність до споживання – це:

- а). частка, або відсоток, споживання у використуваному доході
- б). частка, або відсоток, використуваного доходу у споживанні
- в). величина додаткового споживання, що його спричиняє одна додаткова одиниця доходу
- г). величина додаткового доходу, що його спричиняє одна додаткова одиниця споживання

Завдання 18. Середня схильність до заощадження – це:

- а). частка, або відсоток, заощадження у використуваному доході
- б). частка, або відсоток, використуваного доходу у заощадженні
- в). величина додаткового заощадження, що його спричиняє одна додаткова одиниця доходу
- г). величина додаткового доходу, що його спричиняє одна додаткова одиниця заощадження

Завдання 19. Які елементи входять до складу агрегата M_0 ?

- а). готівка.
- б). готівка та банківські депозити до запитання.
- в). готівка та банківські депозити.
- г). готівка, банківські депозити та облігації внутрішніх державних позик.

Завдання 20. В рамках якої політики державного регулювання відбувається контроль за грошовою пропозицією через ставку процента, резервну норму та інші інструменти?

- а). грошово-кредитна політика.
- б). фіскальна політика.
- в). зовнішньоекономічна політика.
- г). політика регулювання доходів.

Завдання 21. Мікроекономічна теорія вивчає, як ринкова економіка визначає:

- а). ціну товару
- б). ціну послуг
- в). ціну економічних ресурсів
- г). будь-які ціни

Завдання 22. Будуючи моделі, економісти...

- а). розробляють припущення, які спрощують ситуацію
- б). включають усю наявну інформацію
- в). мають використувати економічні моделі
- г). намагаються дублювати реальний світ

Завдання 23. Позитивна мікроекономічна теорія вивчає

- а). що є
- б). що повинно бути
- в). позитивні тенденції в економічному розвитку
- г). оціночні судження

Завдання 24. Категорія «рідкісність» означає:

- а). високу якість
- б). обмеженість
- в). неповторність
- г). трудомісткість

Завдання 25. Економічна раціональність – це такий принцип поведінки суб'єкта господарювання, відповідно до якого:

- а). завжди намагається отримати за даних умов найкращий для себе результат
- б). повинен діяти за інструкціями, які завжди відбивають оптимальний варіант
- в). ощадливо витрачає гроші
- г). діє однаково, опинившись в однакових умовах

Завдання 26. Яка із перерахованих концепцій належить до категорії «Особистість людини»?

- а). потреба вибору
- б). уряди можуть поліпшувати координаційну роль ринків
- в). спеціалізація і торгівля поліпшують життя людей
- г). зростання стандартів життя потребує зростання виробництва товарів і послуг

Завдання 27. Оберіть характеристики наукового економічного мислення.

- а). поверхове, однобічне і безсистемне
- б). всебічне і глибоке
- в). суб'єктивні, часом помилкові, висновки і судження щодо економічних проблем
- г). дозволяє розкрити сутність економічних процесів, об'єктивно оцінити їхню суспільну значущість

Завдання 28. На першому етапі формування наукового економічного мислення відбувається:

- а). спостереження та відображення у свідомості людини реальної економічної дійсності
- б). опрацювання та осмислення одержаної економічної інформації та вироблення на цій основі наукових понять
- в). реалізація здобутих економічних знань у господарській діяльності

Завдання 29. На кривій пропозиції ціни та кількість:

- а). Перебувають в оберненій залежності
- б). Не пов'язані
- в). Не наведені
- г). Перебувають у прямій залежності
- д). Є незалежними змінними

Завдання 30. Де знаходиться цінове дно?

- а). Вище ринкової рівноваги
- б). Нижче ринкової рівноваги
- в). Нижче ринкової ціни
- г). У точці рівноважної ціни

Завдання 31. Якщо ціна на гамбургери зросте, що з наведеного може виникнути?

- а). Буде зроблено менше гамбургерів
- б). Більше людей їстимуть гамбургери
- в). Мало ймовірно, що люди рідше замінять гамбургери іншим продуктом
- г). Виробники можуть робити більше гамбургерів

Завдання 32. Фармацевтична компанія підвищує ціни на всі ліки і виявляє, що її загальний дохід збільшується. Що з наведеного нижче найкраще пояснює, як це могло статися?

- а). Зросла пропозиція фірми
- б). Фірма скоротила виробництво
- в). Фірма має еластичний попит
- г). Фірма має нееластичний попит
- д). Фірма має еластичну пропозицію

Завдання 33. Споживчий вибір оптимальний, якщо споживач:

- а). в межах бюджетного обмеження обирає такий набір товарів, для якого відношення граничних корисностей благ дорівнює відношенню їхніх цін
- б). задовольняє усі свої потреби
- в). максимізує граничну корисність в межах свого бюджету
- г). купує товари в межах свого бюджету за найнижчими цінами.

Завдання 34. Якщо споживач рухається вгору вздовж кривої байдужості, його загальне задоволення:

- а). зростає
- б). зменшується
- в). залишається незмінним
- г). спочатку зростає, а потім зменшується

Завдання 35. Постійними називають витрати, які:

- а). пов'язані з постійним асортиментом продукції
- б). зростають зі зростанням обсягу діяльності
- в). не змінюються в межах релевантного діапазону обсягу діяльності
- г). повторюються у кожному звітному періоді.

Завдання 36. При збільшенні обсягу діяльності загальна сума змінних витрат:

- а). збільшується
- б). зменшується
- в). не змінюється
- г). змінюється залежно від виду діяльності.

Завдання 37. Оберіть рису, яка не є характерною для монополії:

- а). поняття «фірма» і «галузь» не збігаються
- б). крива попиту на продукцію монополіста збігається з кривою ринкового попиту
- в). відсутня будь-яка конкурентна боротьба
- г). безліч покупців, які не мають можливості вибору

Завдання 38. Які бар'єри для вступу в галузь є природними?

- а). економія від масштабу виробництва
- б). патенти
- в). ліцензії
- г). нечесні конкурентні дії

Завдання 39. Що за Пігу передбачає досконала цінова дискримінація?

- а). наявність особливої ціни для кожного покупця
- б). призначення ціни залежно від обсягу покупки
- в). призначення різних цін для різних груп покупців
- г). всі відповіді правильні

Завдання 40. Позитивне рішення про будівництво мосту, який використовуватиметься протягом 200 років і даватиме щорічний прибуток у розмірі 10%, буде прийняте за умови, що відсоткова ставка складає:

- а). не більше 20%
- б). 10% або більше
- в). 10% або менше
- г). не більше 2%
- д). недостатньо інформації для прийняття рішення

7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів є об'єктом діяльності (виконання завдань) і як формою прояву певних дій у навчанні з виконання цих завдань. Виходячи з цього, самостійна робота студентів – це запланована пізнавальна діяльність виконання творчих навчальних завдань різних видів, яка виконується самостійно з метою надбання знань, накопичення вмінь та навичок, досвіду творчої викладацької діяльності й вироблення професійно важливих якостей.

Реалізація такої мети на практиці сприяє повному злиттю навчання й виховання, здійсненню принципу розвиваючого навчання, формуванню особистості майбутнього фахівця.

Результативність самостійної роботи передбачає врахування таких аспектів у її організації, які забезпечують взаємодію взаємозумовлених факторів впливу на особистісний розвиток фахівця та формування його комунікативної компетенції, а саме: мотиваційного, ситуативного, комунікативного, особистого і діяльнісного.

Необхідною умовою організації самостійної роботи є формування особистісної значущості навчання, яка виникає у студента внаслідок його інтересу не тільки до змісту навчального матеріалу, а й самого процесу набуття знань. Для розвитку продуктивної самостійної роботи доцільно використовувати таку її організацію, яка поступово орієнтує студентів на підвищення автономії їхнього навчання.

Основними організаційними принципами самостійної роботи є принципи врахування і розвитку індивідуальних особливостей та інтересів студентів, принципи комплексності, захопленості та розвитку ініціативи й самодіяльності.

Згідно з планом самостійної роботи з дисципліни опрацьований матеріал узагальнюється у виді реферативного аналізу, результати якого використовуються під час аудиторного опрацювання матеріалів, та перевіряється протягом модульного контролю.

Питання для самостійного опрацювання

Тема	Перелік питань	Кількість годин
Денна форма навчання		
1	Спеціалізація та порівняльна перевага.	2
2	Ціна підлоги та ціна стелі. Графічний аналіз еластичності.	4
3	Предмет макроекономіки. Макроекономіка та стабілізаційна політика. Функції макроекономіки.	2
4	Теорія макроекономічного моделювання. Використання мультимodelей. Ціни: гнучкі та жорсткі. Мікроекономічне мислення та макроекономічні моделі.	4
5	Валовий національний продукт. Чистий національний продукт.	2
6	Уряд і зміни навколишнього середовища. Огляд концепцій. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Ефект храповика.	4
7	Економічні кризи: сутність, види та шляхи подолання. Державне антикризове регулювання. Антикризове регулювання і забезпечення зайнятості під час війни.	6
8	Соціально-економічні наслідки інфляції. Моделювання інфляції попиту. Моделювання інфляції витрат (пропозиції). Інфляція, пов'язана зі спадом.	4
9	Обмеженість ринкового механізму та необхідність державного втручання в економіку. Фінансова система, її суть та функції. Дефіцит бюджету та джерела його покриття.	6
10	Рівень монетизації. Мультивалютність економіки. Опосередковані засоби грошово-кредитної політики. Проблеми та перспективи грошово-кредитної політики в Україні під час війни.	6

Тема	Перелік питань	Кількість годин
11	Види еластичності попиту та їхня характеристика. Властивості цінової еластичності попиту. Види еластичності пропозиції та їхня характеристика. Властивості цінової еластичності пропозиції. Надлишок споживача і виробника.	4
12	Мікроекономіка та макроекономіка: позитивна і нормативна економіка. Економічна проблема для суспільства. Економічне зростання: його показники і значення, фактори економічного зростання.	6
13	Оптимальний вибір з кардиналістської позиції. Значення та обмеженість кардиналізму. Аксиоми ординалізму. Оптимум споживача. Зміна доходу і реакція споживача. Вибір в умовах невизначеності та ризику.	8
14	Фірма (підприємство) та її організаційно-правові форми. Витрати і результати виробництва.	2
15	Пропорційна варіація факторів та віддачі від масштабу виробництва. Оптимальний шлях зростання випуску. Мінімумально ефективний масштаб виробництва.	4
16	Ринкові структури. Характеристика ринку досконалої конкуренції. Ефективність конкурентного ринку.	4
17	Виробнича концентрація як спосіб монополізації ринку. Обмеження монопольної влади: антимонопольне законодавство.	2
18	Ефективність монополістичної конкуренції. Особливості поведінки олігополіста.	4
19	Вплив позитивних і негативних екстерналій. Додаткові витрати. Трагедія спільнот. Оподаткування.	2
20	Світова рівновага. Інструменти обмеження торгівлі. Вплив тарифу. Наслідки квоти. Відкрита та закрита економіка. Детермінанти обмінного курсу. Зміни відсоткових ставок. Зміни рівня цін. Зміни доходу. Зміни смаку й уподобань.	4
	Разом	80
Заочна форма навчання		
1	Економічні системи. Ринки продуктів і факторні ринки. Альтернативна вартість і виробничі можливості. Спеціалізація та порівняльна перевага.	6
2	Попит. Побудова кривої попиту. Шість детермінант попиту. Смак або перевага. Дохід. Ефект заміщення. Ціна компліментарних товарів. Населення. Очікування споживачів. Пропозиція. Крива пропозиції. Шість визначальних факторів пропозиції. Ціни на ресурси. Очікування виробників. Технологія. Зміна ціни на інші товари. Кількість постачальників. Уряд. Попит і пропозиція. Ціна підлоги та ціна стелі. Цінова еластичність пропозиції. Перехресна еластичність. Еластичність попиту за доходом. Графічний аналіз еластичності.	8
3	Потреби й ресурси. Національна економіка та економічна система. Безмежність потреб і обмеженість ресурсів. Підвищення ефективності національної економіки на макrorівні. Предмет та функції макроекономіки. Предмет макроекономіки. Макроекономіка та стабілізаційна політика. Функції макроекономіки.	6
4	Методи дослідження національної економіки. Класифікація методів дослідження макроекономіки. Теорія макроекономічного моделювання. Використання мультимodelей. Сутність моделі кругообігу ресурсів, продуктів і доходів. Ціни: гнучкі та жорсткі. Мікроекономічне мислення та макроекономічні моделі.	8

Тема	Перелік питань	Кількість годин
5	Чистий національний продукт. Національний дохід. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП.	6
6	Графічний аналіз споживання. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Ефект храповика.	6
7	Економічні цикли: сутність, структура та фактори економічного розвитку. Зміст, загальні риси та причини економічних циклічних коливань. Фази та тривалість економічних циклів Економічні кризи: сутність, види та шляхи подолання. Державне антикризове регулювання. Зайнятість і безробіття. Суть проблеми зайнятості. Антикризове регулювання і забезпечення зайнятості під час війни. Види безробіття. Вимірювання безробіття. Закон Оукена	8
8	Суть та види інфляції. Причини інфляції. Рання крива Філіпса. Соціально-економічні наслідки інфляції. Шляхи недопущення та виходу з інфляції. Моделювання інфляції попиту. Моделювання інфляції витрат (пропозиції). Інфляція, пов'язана зі спадом.	8
9	Основні економічні функції держави. Антимонопольна політика. Основні методи монетарної політики. Фінансова система, її суть та функції. Дефіцит бюджету та джерела його покриття. Крива Лафера.	6
10	Роль центрального банку у здійсненні грошово-кредитної політики. Емісійна політика держави. Рівень монетизації. Мультивалютність економіки. Опосередковані засоби грошово-кредитної політики. Проблеми та перспективи грошово-кредитної політики в Україні під час війни.	6
11	Цінова еластичність попиту. Поняття цінової еластичності попиту. Коефіцієнт цінової еластичності попиту. Види еластичності попиту та їхня характеристика. Властивості цінової еластичності попиту. Перехресна еластичність попиту. Еластичність попиту за доходом. Еластичність пропозиції та її фактори. Поняття цінової еластичності пропозиції. Коефіцієнт цінової еластичності пропозиції. Види еластичності пропозиції та їхня характеристика. Властивості цінової еластичності пропозиції. Надлишок споживача і виробника.	6
12	Мікроекономіка та макроекономіка: позитивна і нормативна економіка. Економічні проблеми: обмежений прибуток, необмежені бажання, бюджетне обмеження та бюджетна лінія, суспільні економічні проблеми, обмежені ресурси, ресурсні категорії. Економічне зростання: його показники і значення, фактори економічного зростання.	6
13	Оптимальний вибір з кардиналістської позиції. Значення та обмеженість кардиналізму. Аксиоми ординалізму. Оптимум споживача. Зміна доходу і реакція споживача. Реакція споживача на зміну цін товарів. Виокремлення ефекту заміщення та ефекту доходу. Вибір в умовах невизначеності та ризику.	6
14	Підприємство як ринково-виробнича система. Фірма (підприємство) та її організаційно-правові форми. Витрати виробництва. Виробнича функція як параметрична модель системи «витрати-випуск». Витрати і результати виробництва.	8
15	Пропорційна варіація факторів та віддачі від масштабу виробництва. Оптимальний шлях зростання випуску. Витрати виробництва за часткової варіації факторів. Витрати виробництва в довгостроковому періоді. Довгострокові витрати в умовах різної віддачі від масштабу. Мінімально ефективний масштаб виробництва.	6

Тема	Перелік питань	Кількість годин
16	Вибір рівня виробництва в короткостроковому періоді. Вибір обсягу виробництва в довгостроковому періоді. Ефективність конкурентного ринку.	6
17	Виробнича концентрація як спосіб монополізації ринку. Економічні наслідки монополізму і цінова дискримінація. Обмеження монопольної влади: антимонопольне законодавство.	6
18	Ефективність монополістичної конкуренції. Олігополія: її зміст та основні риси. Особливості поведінки олігополіста.	6
19	Роль уряду. Провали ринку та витрати. Екстерналії. Вплив позитивних і негативних екстерналій. Додаткові витрати. Позитивні екстерналії або додаткові переваги. Суспільні блага. Трагедія спільнот. Нерівність доходів і крива Лоренца. Оподаткування.	8
20	Світова рівновага. Порівняльна перевага та абсолютна перевага. Умови торгівлі. Обмеження. Захист національного виробника. Рівні можливості. Інструменти обмеження торгівлі. Вплив тарифу. Наслідки квоти. Відкрита та закрита економіка. Рівноважна світова ціна. Курси валют. Платіжний баланс. Гнучкі обмінні курси. Детермінанти обмінного курсу. Зміни відсоткових ставок. Зміни рівня цін. Зміни доходу. Зміни смаку й уподобань.	8
Разом		134

Завдання для самостійного опрацювання:

Завдання 1 для самостійної роботи. Подивившись відео про Велику депресію і Фінансову кризу 2008 р., дайте відповіді на наступні питання:

1. Якими були причини Великої депресії?
2. Якими були причини Фінансової кризи 2008 р.?
3. Назвіть спільні та відмінні риси перебігу Великої депресії та Фінансової кризи 2008 р.

Посилання на відео:

- ВЕЛИКА ДЕПРЕСІЯ: як «ревучі двадцяті» обернулися найбільшим у світі економічним крахом: <https://www.youtube.com/watch?v=B1mbjj1U1-k>
- Кредитна криза 2008 року: <https://www.youtube.com/watch?v=mv-HXaG7NfE>

Завдання 2 для самостійної роботи. Створити презентацію на 5-10 слайдів, у якій проаналізувати макроекономічну політику обраної країни протягом останніх 5 років (країни не повинні повторюватися). Виступити із презентацією результатів на одному з останніх занять. Регламент виступу - 5 хв. У якості відповіді також надати посилання на презентацію, розміщену на своєму Google Disk.

8. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: складання іспиту; тестування; підготовка індивідуальних наукових робіт, доповідей із відповідних питань; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; розв'язування практичних ситуаційних завдань; результати неформального навчання¹.

¹Робоча програма передбачає використання *елементів неформального навчання* за умов підтвердження результатів (сертифікат з зазначення обсягу кредитів, сертифікат участі, грамота учасника конференції, сертифікат за призове місце у конкурсі тощо). Зокрема, здобувач із запропонованих як альтернативних форм самостійної роботи може обрати: (1) участь в майстер-класах, форумах, конференціях,

8.2. Форми контролю

Модульний контроль складається з:

- 1) поточного контролю;
- 2) модульного контрольного оцінювання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять (включає, в тому числі, перевірку якості підготовки завдань, які винесені на самостійне вивчення та виконання) і має на меті перевірку рівня підготовленості студента.

Форми поточного контролю:

- усні опитування на семінарських заняттях;
- участь в обговоренні питань та практичних кейсів на семінарах;
- підготовка індивідуальних завдань та їх презентація тощо;
- тематичне тестування;
- самостійна робота студента².

Форма модульного контрольного оцінювання – це модульна контрольна робота, яка проводиться у формі комп'ютерного тестування. Кожна модульна контрольна робота складається із 50 стандартизованих тестів з тематики, відведеної для вивчення протягом відповідного модуля, за правильні відповіді, на які студент(-ка) може отримати максимально 50 балів. Протягом вивчення дисципліни студенти складають дві модульні контрольні роботи.

До модульного контрольного оцінювання допускаються всі студенти. Виконання контрольного завдання здійснюється студентом індивідуально. Студент може звернутися до викладача за поясненням змісту контрольного завдання. Під час проведення модульної контрольної роботи дозволяється користуватися довідковими матеріалами, які визначені кафедрою. Студентам забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією та користуватися недозволенними матеріалами. Перед проведенням підсумкового модульного тестування студенти мають змогу ознайомитися з питаннями, які будуть винесені на підсумковий модульний контроль.

Викладач визначає час проведення підсумкового модульного тестування, який за зверненням студентів може відрізнятись від графіку проведення модульних контролів (враховуються обставини, через які студент фізично не може знаходитися біля комп'ютера у період проведення модульного контрольного оцінювання). В таких випадках викладач може продовжити період складання модульного тестування, обмеживши при цьому виділений час на складання. На виконання модульного контрольного оцінювання відводяться дві академічні години. Результати контрольного заходу студента, який не склав модульне контрольне оцінювання у визначені терміни, дорівнюють нулю балів.

Форма підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у формі комп'ютерного тестування в обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни. Форма проведення підсумкового семестрового контролю зазначена в робочому навчальному плані та описі робочої програми навчальної дисципліни. В умовах навчання онлайн студенти складають підсумкове тестування віддалено, користуючись платформою електронного навчання ДВНЗ «УжНУ». Перед проведенням підсумкового тестування студенти мають змогу ознайомитися з питаннями, які будуть винесені на підсумковий контроль. Підсумкове екзаменаційне тестування складається зі 100 стандартизованих тестів з тематики, відведеної для вивчення в межах

семінарах, зустрічах з питань, дотичних до тематики курсу (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом; збірником тез тощо); (2) проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus, ВУМ-онлайн тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу).

² Самостійна робота студентів, в тому числі індивідуальна є складовою освітнього процесу і основним засобом опанування навчального матеріалу дисципліни в час, вільний від аудиторних занять

дисципліни, за правильні відповіді, на які студент(-ка) може отримати максимально 100 балів.

Викладач визначає час проведення підсумкового тестування, який за зверненням студентів може відрізнятись від графіку проведення підсумкових контролів (враховуються обставини, через які студент фізично не може знаходитися біля комп'ютера у період проведення підсумкового контрольного оцінювання). В таких випадках викладач може продовжити період складання підсумкового тестування, обмеживши при цьому виділений час на складання.

До підсумкового контролю (іспиту) з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали умов договору про навчання та усіх видів обов'язкових робіт, передбачених робочою програмою, середня кількість балів за результатами двох модульних контролів яких складає менше 35 балів.

Студенти, які під час підсумкового контролю отримали оцінку «незадовільно», мають право на два перескладання: перший раз – викладачу, другий раз (у разі незадовільної оцінки при першому перескладанні) – комісії. Комісія створюється завідувачем кафедри. До складу комісії обов'язково входять лектор та завідувач кафедри. Екзаменаційна оцінка, виставлена комісією, є остаточною.

Студент(-ка), який(-а) не погоджується з оцінкою, має право звернутися до викладача й отримати ґрунтовне пояснення отриманого результату. У випадку незгоди з рішенням викладача, студент(-ка) має право звернутися з письмовою апеляцією до завідувачки кафедри не пізніше, ніж на наступний робочий день після оголошення результатів. Викладачка і завідувачка кафедри у присутності декана факультету та студента(-ки) протягом трьох днів повинні розглянути апеляцію і прийняти остаточне рішення. У результаті апеляції оцінка студента(-ки) не може бути знижена.

8.3. Оцінювання результатів навчання відбувається наступним чином:

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (МОДУЛЬ 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (МОДУЛЬ 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	7	35	7	35
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	5	15	5	15
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

При визначенні оцінки за модуль враховуються результати поточного контролю під час семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. Оцінка за модуль складає максимально 100 балів. Студент, який за результатами модульного контролю отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен перескласти цей модуль до проведення підсумкового

(семестрового) контролю, згідно із затвердженим деканатом графіком або під час чергування викладачів на кафедрі.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середня арифметична сума балів, отриманих у результаті модульних контролів, та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою. Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному нижче в таблиці.

**Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання
у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС**

Сума балів	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
0-34	F	

Якщо середня рейтингова оцінка за результатами двох модульних контролів становить не менше 60 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова семестрова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає іспит.

8.4. Критерії оцінювання окремих видів завдань

Відповідно до очікуваних результатів навчання та згідно із таксономією Блума вивчення дисципліни «Економікс» передбачає виконання студентами трьох типів завдань:

- 1) репродуктивного (відтворення вивченого) у формі тестів;
- 2) реконструктивного (застосування знань і вмінь у змінених ситуаціях) у формі відповіді на запитання;
- 3) творчого (застосування знань і вмінь у нестандартних умовах, перенесення засвоєних принципів доведення на вирішення складніших мислительних завдань) у формі вирішення ситуаційного завдання чи задачі.

Критерії оцінювання виконання реконструктивних і творчих завдань студентами

% оцінки	Критерій
81-100	Студент правильно розв'язав практичне завдання (задачу), спроможний пояснити методику її розв'язання та зміст застосовуваного понятійного апарату та формул
51-80	Студент дає правильну вичерпну відповідь на поставлене запитання, при цьому показує високі знання понятійного апарату і літературних джерел, вміє аргументувати свої думки та ставлення до відповідної категорії
21-50	Студент в цілому відповів на поставлене запитання, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, показав недостатні знання літературних джерел.
1-20	Студент дає правильну відповідь на запитання, але показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
0	Студент дає неправильну відповідь на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.

8.5. Особливості використання засобів діагностики та контролю за умов дистанційного навчання

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням корпоративної мережі Google Meet названі засоби, методи і форми визначаються за домовленістю зі студентським колективом і, залежно від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відео-конференцій. Модульне тестування студенти складають віддалено, користуючись платформою електронного навчання ДВНЗ «УжНУ», попередньо зареєструвавшись на ній.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і практичних (семінарських) занять, модульних контрольних робіт, а також підсумкова перевірка знань здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

9. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Макроекономіка досліджує економічні процеси на рівні:
2. Макроекономіка не вивчає:
3. До основних макроекономічних цілей суспільства можна віднести:
4. Фундаментальна суперечність людського суспільства
5. До матеріальних ресурсів відносять:
6. До нематеріальних ресурсів відносять:
7. Що розуміють під ефективністю економіки?
8. Об'єктом макроекономіки є:
9. Предметом макроекономіки є:
10. Домогосподарства виявляють такі види економічної активності:
11. Підприємства виявляють такі види економічної активності:
12. Який сектор не належить до макроекономічних суб'єктів?
13. Позитивна макроекономіка вивчає:
14. Позитивна макроекономіка обґрунтовує:
15. Що не відносять до суспільних благ?
16. Відкрита економіка – це економічна система:
17. Яке твердження неправильне?
 - а). платежі фірм домогосподарствам за ресурси називають доходами домогосподарств
 - б). різницю між валовими та чистими інвестиціями називають амортизацією
 - в). до реальних змінних відносять кількісні змінні та відносні (порівняльні) ціни
 - г). поєднання в аналізі номінальних і реальних змінних називають класичною дихотомією
18. Яке твердження правильне?
 - а). модель є спрощеною теоретичною схемою впливу екзогенних змінних на ендогенні
 - б). макроекономіка вивчає поведінку окремих економічних суб'єктів на ринках ресурсів
 - в). позитивна економіка вивчає те, що повинно бути
 - г). домогосподарства є юридичними особами, що виробляють товари та послуги з метою задоволення своїх потреб
19. Основним методом макроекономічних досліджень є:
20. Який метод дослідження передбачає розкладання об'єкта дослідження на складові частини?
21. Який метод дослідження базується на поєднанні різних елементів, сторін об'єкта в єдине ціле з урахуванням взаємозв'язків між ними?

22. Який метод дослідження передбачає виведення теорії з фактів?
23. Який метод дослідження передбачає узагальнення, використовуючи логіку або інтуїцію?
24. Який метод дослідження передбачає пізнання реальних економічних процесів шляхом виділення основних, найсуттєвіших сторін певного явища і очищення його від усього неістотного і випадкового?
25. Екзогенна змінна – це:
26. Ендогенна змінна при аналізі ринку піци – це:
27. Ринок, на якому домашні господарства купують вироблені підприємствами товари та послуги – це:
28. Ринок, на якому підприємства купують у домашніх господарств робочу силу, капітал і природні ресурси – це:
29. Ринок, на якому заощадження домогосподарств перетворюються на інвестиційні ресурси – це:
30. Валовий внутрішній продукт – це:
31. Кінцевими товарами називаються товари, які призначені для:
32. При обчисленні ВВП не враховують:
33. При обчисленні ВВП подвійний рахунок виникає тоді, коли підсумовують:
34. Повторний рахунок при визначенні ВВП і ЧНП виникає при додаванні:
35. Які витрати населення не включаються у споживчі витрати при розрахунку ВВП?
36. Які витрати держави не враховуються при розрахунку ВВП за методом кінцевого використання?
37. Із наведених величин до складу ВВП за методом доходів входить:
38. Які з перерахованих доходів включаються у ВВП поточного року?
39. До складу ВВП, що обчислюється за методом видатків, не включаються:
40. Чисті інвестиції – це:
41. До чистих інвестицій відноситься:
42. У якому випадку чистий експорт є позитивним?
43. Чому дорівнює чистий експорт країни, якщо доходи від експорту складають 12 млрд грн, і витрати на імпорт – 9 млрд грн?
44. Для обчислення внеску підприємства у ВВП, обчисленого як сума доданої вартості, необхідно із суми продажу підприємства вирахувати:
45. Державні трансфертні платежі – це:
46. Особистий дохід – це:
47. Номінальний ВВП залежить від:
48. Номінальний ВВП визначається за цінами:
49. Якщо індекс цін у країні в 2000 році становив 100, у 2008 році він становив 120, номінальний ВВП у 2008 році становить 480 млрд грн, тоді реальний ВВП у 2008 році становить:
50. Дефлятор ВВП дорівнює відношенню:
51. Припустимо, що ВВП збільшився з 500 до 600 млрд грн, а дефлятор ВВП – із 125 до 150%. За таких умов величина реального ВВП:
52. Французьке підприємство працює в Україні і надає послуги всім зацікавленим учасникам ринку. Вартість створених ним послуг увійде:
53. Що з наведеного не є фактором попиту?
54. Що відбувається з кривою попиту, коли попит зростає?
55. Що станеться з кривою попиту на автомобілі якщо ціна на бензин потроїться?
56. Що з наведеного не є визначальним фактором пропозиції?
57. Закон пропозиції передбачає:
58. На кривій пропозиції ціни та кількість:
59. Де знаходиться цінове дно?

60. Що відбувається, коли крива пропозиції зміщується праворуч, а крива попиту залишається постійною?
61. Зона вище рівноважної ціни також відома як:
62. Якщо ціна зросла на 5 відсотків, а обсяг пропозиції зріс на 7 відсотків:
63. Про які товари йде мова, коли перехресна еластичність попиту є позитивною?
64. Торнадо вражає Канзас і знищує врожай помідорів Лорен. Який вплив це матиме на ринок помідорів у Канзасі?
65. Пан Сарквіз розробив нову машину, яка може переробляти сміття на паливо. Що з переліченого найімовірніше станеться в результаті цього винаходу?
66. Якщо ціна на гамбургери зростає, що з наведеного може виникнути?
67. Фармацевтична компанія підвищує ціни на всі ліки і виявляє, що її загальний дохід збільшується. Що з наведеного нижче найкраще пояснює, як це могло статися?
68. Прагнучи збільшити споживання, уряд збільшив мінімальну заробітну плату. Що змінив уряд?
69. Яким буде результат, коли уряд встановить ефективну цінову стелю орендної плати?
70. Який вплив матиме майбутній продаж комп'ютерів на попит на комп'ютери сьогодні?
71. Що станеться з ціною товару, якщо розроблений близький замітник?
72. Що з наведеного нижче могло спричинити зростання попиту на апельсини?
73. Що з наведеного нижче могло спричинити збільшення пропозиції бордів для серфінгу?
74. Що буде, якщо і попит, і пропозиція зростуть?
75. Що з наведеного нижче найкраще ілюструє фактор пропозиції?
76. Економічний цикл – це:
77. Якому соціально-економічному ладу властиві кризи перевиробництва?
78. Які цикли називають «великими», «довгими хвилями»?
79. Яким циклам у макроекономіці приділяють найбільшу увагу?
80. Короткі цикли пов'язані з:
81. Матеріальною основою коротких циклів є:
82. Матеріальною основою періодичності середніх циклів є:
83. Матеріальною основою великого циклу є:
84. Які твердження є справедливими відносно економічних циклів?
85. Повна зайнятість та максимальна виробнича потужність економіки характерні для фази циклу:
86. Спад – це:
87. Що не простежується у фазі спаду?
88. У період рецесії найбільше скорочуються:
89. Яку фазу економічного циклу характеризують поживлення виробництва та підвищення рівня зайнятості?
90. Депресія характеризує:
91. У період депресії найбільше скорочуються:
92. Яке поняття із перерахованих на відноситься до фаз ділового циклу?
93. Економічне зростання вимірюється:
94. Інфляція – це:
95. Що з переліченого відноситься до інфляції?
96. Інфляція з'явилася:
97. Прогнозована інфляція:
98. Темп приросту інфляції визначається як:
99. Через яку кількість років інфляція подвоїться, якщо щорічний темп інфляції становить 20%?
100. Помірна інфляція спостерігається тоді, коли ціни зростають:
101. Галопуюча інфляція спостерігається тоді, коли ціни зростають:
102. Гіперінфляція починається тоді, коли:

103. Передбачена – це інфляція:
104. Стагфляція характеризується:
105. До причин інфляції відносять:
106. Згідно з монетаристами, єдиною причиною інфляції є:
107. Відкрита інфляція проявляється у:
108. Інфляція попиту виникає в умовах:
109. Як прискорення обігу грошей впливає на інфляцію попиту?
110. Інфляція пропозиції виникає в умовах, коли:
111. Інфляція пропозиції обумовлена:
112. Що не спричиняє інфляцію пропозиції?
113. Вартість споживчого кошика у 2007 році становила 670 грн, у 2008 році – 737 грн. Знайдіть індекс цін Ласпейреса. Якими будуть темпи зростання і темпи приросту у відсотках?
114. Інфляційний податок – це:
115. Що не характеризує ранню криву Філіпса?
116. Інфляція викликає в економіці такі наслідки:
117. До позитивних наслідків помірної інфляції можна віднести:
118. Видатки на придбання товарів і послуг для задоволення потреб людей – це:
119. Оберіть складові безподаткового доходу:
120. Видатки на виробництво і нагромадження капітальних благ – це:
121. Резерви сировини, напівфабрикатів на стадії незавершеного виробництва або готових виробів, які належать фірмам – це:
122. До видатків домогосподарств на споживання не належить:
123. Вираз $CV=f(БД)$ – це:
124. Вираз $Z=f(БД;BC)$ – це:
125. Вираз $MPC=\Delta CV/\Delta БД \times 100\%$ – це:
126. Вираз $MPS=\Delta Z/\Delta БД \times 100\%$ – це:
127. Оберіть умову порогового доходу:
128. Середня схильність до споживання – це:
129. Гранична схильність до споживання – це:
130. Середня схильність до заощадження – це:
131. Гранична схильність до заощадження – це:
132. Якщо БД зросте з 240 до 250 млрд грн, а заощадження – з 8 до 10 млрд грн, чому буде дорівнювати MPS?
133. Чому буде дорівнювати БД, якщо $MPS=0,2$, а $MPC=0,8$?
134. Який фактор (чи фактори) є недоходним фактором споживання і заощадження?
135. Який фактор (чи фактори) є невідсотковим фактором сукупного попиту на інвестиції?
136. Як називається процес анулювання державою різко знецінених паперових грошей?
137. Як називається процес укрупнення національної грошової одиниці?
138. Як називається процес збільшення вартості національної грошової одиниці порівняно з валютами інших країн?
139. Як називається процес офіційного зниження курсу національної валюти стосовно валют інших країн?
140. Назвіть головну мету політики «дешевих» грошей.
141. Назвіть головну мету політики «дорогих» грошей.
142. Які елементи входять до складу агрегата M_0 ?
143. Які елементи входять до складу агрегата M_1 ?
144. Які елементи входять до складу агрегата M_2 ?
145. Які елементи входять до складу агрегата M_3 ?
146. Скільки рівнів, як правило, має кредитна система країни?
147. Назвіть вид банківської системи України.
148. Назвіть вид банківської системи США.

149. Назвіть вид банківської системи СРСР.
150. В чому полягають пасивні операції комерційних банків?
151. В чому полягають активні операції комерційних банків?
152. В чому полягають комісійні операції комерційних банків?
153. В рамках якої політики державного регулювання відбувається контроль за грошовою пропозицією через ставку процента, резервну норму та інші інструменти?
154. Яка грошово-кредитна політика буде стимулювати розвиток економіки?
155. Якщо Центральний банк збільшить норму банківського резерву, то за інших рівних умов...
156. Комерційна банківська система (сукупність всіх комерційних банків) надає гроші у борг, створюючи поточні рахунки. Внаслідок цього грошова маса:
157. Монетарна політика – це...
158. В банку «Діамант», який є одним із багатьох банків, є депозит величиною 50000 гр. од. Норма обов'язкових резервів встановлена в 20 %. Цей депозит здатний збільшити суму наданих позик мінімум на:
159. Швидкість обігу грошей дорівнює...
160. Коли норма обов'язкових резервів дорівнює 100 %, то величина грошового мультиплікатора дорівнює:
161. Збільшення швидкості обігу грошей при умові, що грошова і товарна маси залишилися незмінним, свідчать про те, що:
162. На величину банківського відсотка вплине...
163. Опишіть поведінку відсоткової ставки при збільшенні грошової бази?
164. Загальна грошова маса зростає завжди, коли комерційні банки...
165. Які фактори не впливають на пропозицію грошей?
166. Як реагує попит на гроші для угод на зміни відсоткової ставки та/чи номінального обсягу ВВП?
167. Припустимо, що кожна грошова одиниця обертається в середньому 5 разів за рік. Номінальний обсяг ВВП становить 2500 млрд гр. од. За таких умов попит на гроші для угод дорівнює:
168. Якщо пропозиція грошей і рівень цін постійні, то якою буде реакція попиту на гроші та відсоткової ставки на збільшення доходу?
169. У сучасній грошовій теорії довгостроковий ефект заміни пропозиції грошей у країні насамперед впливає на:
170. Згідно з рівнянням Фішера збільшення пропозиції грошей на 6%...
171. Припустимо, що початкова пропозиція грошей у країні становила 200 млн грн, швидкість обігу грошей – 3, реальний ВВП – 300 млн грн. Згідно з класичною кількісною теорією грошей, якщо пропозиція грошей у країні збільшиться на 25%, то:
172. Якою буде реакція попиту на гроші на зниження реальної відсоткової ставки?
173. Стимулююча монетарна політика сприяє...
174. Якщо відбувається девальвація національної валюти, то за інших рівних умов:
175. Яка з операцій центрального банку збільшує пропозицію грошей у національній економіці?
176. Зменшення Центральним банком норми обов'язкового резервування буде сприяти...
177. Різницею між номінальною і реальною відсотковою ставкою є:
178. У якому з перерахованих нижче випадків пропозиція грошей збільшиться?
179. Із рівняння Фішера впливає, що зростання рівня інфляції на один відсоток збільшує на один відсоток...
180. Яке твердження справедливе для норми обов'язкових резервів...
181. Нехай попит на готівку складає 10% від суми депозитів. Норма резервування дорівнює 0,15. Якщо НБУ вирішує розширити пропозицію грошей на 330 млрд грн, він повинен:
182. Яке твердження справедливе для облікової ставки (ставки рефінансування)...
183. Які вкладення означають менший ризик при розміщенні готівки?

184. Сукупність національних економік, взаємопов'язаних та взаємодіючих між собою на основі міжнародного поділу праці – це...
185. Спеціалізація країн у виробництві певних товарів і послуг з метою їх реалізації на зовнішньому ринку – це...
186. До показників відкритості економіки належать ...
187. Політика захисту вітчизняного виробника від іноземних конкурентів – це...
188. Чим характеризується автаркічна модель зовнішньоекономічної політики?
189. Визначте основну функцію протекціонізму:
190. Назвіть причину, за якої застосування протекціонізму вважається доцільним:
191. За якого виду протекціонізму застосовуються захисні заходи, що спрямовані проти окремих країн?
192. За якого виду протекціонізму зменшуються тарифні обмеження і збільшуються нетарифні?
193. Який вид протекціонізму передбачає політику обмежень інтеграційних угруповань стосовно третіх країн?
194. Дайте правильне визначення колективного протекціонізму.
195. Дайте правильне визначення селективного протекціонізму.
196. Процес утворення світового середовища ринкової діяльності через зниження та скасування країнами тарифних та нетарифних регуляторів зовнішньої торгівлі, лібералізацію руху факторів виробництва, розвиток транснаціональних структур – це...
197. Що обумовлює рухливість капіталу між країнами?
198. Що таке геоекономічна політика?
199. В рамках якої політики державного регулювання встановлюється торговельна політика, регулюється обмінний курс?
200. Що стверджують прихильники протекціонізму?
201. Визначте основну функцію протекціонізму:
202. Назвіть причину, за якої застосування протекціонізму вважається доцільним:
203. Які заходи передбачає агресивний підхід моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера?
204. Які заходи передбачає експлуатаційний підхід моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера?
205. Які заходи передбачає захисний підхід моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера?
206. Для якої моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера характерним є узгодження систем регулювання міжнародних економічних відносин?
207. Для якої моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера характерними є заходи, призначені для зниження рівня економічної взаємозалежності в тому або іншому аспекті?
208. Для якої моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера характерним є погодження на часткову або повну втрату суверенітету на проведення економічної політики?
209. Для якої моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера характерним є форсування окремими країнами лібералізації міжнародних економічних відносин?
210. Для якої моделі державної політики у відкритих економічних системах за класифікацією Р.Купера характерними є різні санкції проти недружньої країни, держави, до якої інші держави ставляться як до «ізгоя» в міжнародних економічних відносинах?
211. Припустимо, що курс американського долара по відношенню до євро зростає. При цьому купівельна спроможність долара на ринках США...

212. Збільшення урядом України мита на споживчі товари, що ввозяться, може бути вигідним:
213. Як відреагує пропозиція імпортованих товарів, їх ціни і доходи держави на збільшення ставок митних зборів на ці товари?
214. Яка з наведених форм торгівельних бар'єрів не є суттєвою перешкодою для вільної торгівлі?
215. Функція імпорту має такий вигляд: $100 + 0,1Y$. Експорт є змінною величиною. У цьому випадку, якщо дохід (Y) становить 500 млн грн, а торговельний дефіцит дорівнює 50 млн грн, то величина експорту становитиме:
216. Якими будуть дії країни на світовому ринку, якщо вона не матиме абсолютної переваги у виробництві жодного товару?
217. Причиною зміни курсу гривні по відношенню до долара США може стати...
218. Хто першим сформулював принцип порівняльної переваги?
219. Весною 1995 р. курс американського долара по відношенню до японської ієни впав до рекордного рівня за весь повоєнний період. Від цього програли...
220. Що з перерахованого нижче може стати основною причиною того, що спеціалізація двох країн не принесе вигоди її учасникам?
221. Зниження курсу долара по відношенню до гривні буде сприяти...
222. Із двох виробників порівняльну перевагу має той, хто...
223. До якої реакції ринку призведе збільшення митних зборів на продукти харчування, що ввозяться в Україну?
224. Мікроекономічна теорія вивчає, як ринкова економіка визначає:
225. Будуючи моделі, економісти...
226. Мікроекономіка не вивчає:
227. Позитивна мікроекономічна теорія вивчає
228. Категорія «рідкісність» означає:
229. Мікроекономіка може бути визначена як галузь економічної науки, яка включає:
230. Поняття методу вивчає:
231. Яке з наведених запитань може вирішуватися на мікрорівні:
232. Економічна раціональність – це такий принцип поведінки суб'єкта господарювання, відповідно до якого:
233. Яка із перерахованих концепцій належить до категорії «Особистість людини»?
234. Яка із перерахованих концепцій належить до категорії «Стосунки між людьми»?
235. Яка із перерахованих концепцій належить до категорії «Економіка та стандарти життя»?
236. Оберіть характеристики буденного економічного мислення.
237. Оберіть характеристики наукового економічного мислення.
238. На першому етапі формування наукового економічного мислення відбувається:
239. На другому етапі формування наукового економічного мислення відбувається:
240. На третьому етапі формування наукового економічного мислення відбувається:
241. За рівнем потреби поділяють на:
242. За об'єктами потреби поділяють на:
243. За суб'єктами потреби поділяють на:
244. За роллю в суспільному виробництві потреби поділяють на:
245. Що з наведеного не є фактором попиту?
246. Що відбувається з кривою попиту, коли попит зростає?
247. Що станеться з кривою попиту на автомобілі якщо ціна на бензин потроїться?
248. Що з наведеного не є визначальним фактором пропозиції?
249. Закон пропозиції передбачає:
250. На кривій пропозиції ціни та кількість:
251. Де знаходиться цінове дно?

252. Що відбувається, коли крива пропозиції зміщується праворуч, а крива попиту залишається постійною?
253. Зона вище рівноважної ціни також відома як:
254. Якщо ціна зросла на 5 відсотків, а обсяг пропозиції зріс на 7 відсотків:
255. Про які товари йде мова, коли перехресна еластичність попиту є позитивною?
256. Торнадо вражає Канзас і знищує врожай помідорів Лорен. Який вплив це матиме на ринок помідорів у Канзасі?
257. Пан Сарквіз розробив нову машину, яка може переробляти сміття на паливо. Що з переліченого найімовірніше станеться в результаті цього винаходу?
258. Якщо ціна на гамбургери зростає, що з наведеного може виникнути?
259. Фармацевтична компанія підвищує ціни на всі ліки і виявляє, що її загальний дохід збільшується. Що з наведеного нижче найкраще пояснює, як це могло статися?
260. Який вплив матиме майбутній продаж комп'ютерів на попит на комп'ютери сьогодні?
261. Що станеться з ціною товару, якщо розроблений близький замітник?
262. Що з наведеного нижче могло спричинити зростання попиту на апельсини?
263. Що з наведеного нижче могло спричинити збільшення пропозиції бордів для серфінгу?
264. Що буде, якщо і попит, і пропозиція зростуть?
265. Що з наведеного нижче найкраще ілюструє фактор пропозиції?
266. Що з наведеного нижче вірно щодо цінової еластичності попиту?
267. Якби ціна квитка в кіно зросла на три відсотки, а обсяг попиту зменшився на один відсоток, ми могли б сказати, що:
268. Що з наведеного нижче є вірним стосовно цінової еластичності попиту?
269. На яке із наведених благ може бути нееластичний попит?
270. Оберіть твердження, яке є правильним стосовно цінової еластичності пропозиції?
271. Що з наведеного нижче є визначальним фактором еластичності попиту за ціною?
272. Що означає цінова перехресна еластичність попиту?
273. Скільки діапазонів еластичності міститься на кривій попиту?
274. Що із перерахованого не є діапазоном еластичності?
275. Що відображає крива загального доходу?
276. Благо – це те, що при споживанні позитивно впливає на рівень задоволення споживача.
277. Коли Микола має позитивну граничну корисність від споживання прохолоджувальних напоїв та піци, його криві байдужості мають нахил угору вправо.
278. Споживач максимізує задоволення за певного доходу, купуючи таку комбінацію двох товарів, за якої бюджетна лінія дотична до кривої байдужості.
279. Всі точки на бюджетній лінії означають однаковий рівень грошового доходу.
280. Криві байдужості ніколи не перетинаються.
281. Що далі крива байдужості розміщена від початку координат, то меншу корисність вона відображає.
282. При зниженні ціни товару X бюджетна лінія зміщується праворуч, при цьому кут нахилу залишається без змін.
283. При збільшенні доходу споживача бюджетна лінія зміщується праворуч.
284. Споживач максимізує корисність, коли його бюджетна лінія перетинає криву байдужості.
285. Рівновага, за якої споживач обмежується одним товаром, називається внутрішньою рівновагою.
286. Сукупність кривих байдужості називається мапою кривих байдужості.
287. Якщо ви придбали більше одиниць якого-небудь товару, то ваша гранична корисність зростає.
288. Кожна точка, яка лежить на кривій байдужості, відображає однаковий дохід споживача.

289. Ціна груш та яблук однакова і становить 7,5 грн за кг. Юлія намагається максимізувати корисність, споживаючи яблука та груші. Що ви їй порадите як хороший економіст?
290. Споживчий вибір оптимальний, якщо споживач:
291. Якщо споживач рухається вгору вздовж кривої байдужості, його загальне задоволення:
292. Зменшення ціни товару приведе до того, що споживач досягне нового рівноважного стану:
293. У перерві важкого робочого дня Микола збирався перекусити молочним коктейлем. Він готовий був заплатити 6,50 грн за молочний коктейль, але з'ясувалося, що він мав заплатити лише 5 грн. Його споживчий надлишок дорівнював:
294. Постійними називають витрати, які:
295. Змінними є витрати, які змінюються при зміні:
296. Релевантний діапазон (область релевантності) – це інтервал обсягу діяльності, в межах якого:
297. При перетині межі релевантності загальна сума постійних витрат:
298. При збільшенні обсягу діяльності постійні витрати з розрахунку на одиницю продукції:
299. При перетині межі релевантності змінні витрати з розрахунку на одиницю продукції:
300. При збільшенні обсягу діяльності загальна сума змінних витрат:
301. Поведінка витрат – це:
302. Функція витрат – це:
303. Граничні витрати підприємства – це:
304. Ринок, на якому діє безліч продавців і покупців стандартизованої продукції і жоден з них не може контролювати ціну товару.
305. Ринок, на якому багато фірм реалізує диференційований продукт і доступ на який є відносно вільним.
306. Сумарний дохід фірми за певний період від усіх видів економічної діяльності.
307. Ринок, на якому декілька фірм продає стандартизовані або диференційовані товари і контроль над цінами обмежено взаємозалежністю фірм.
308. Дохід, який отримує фірма від продажу одиниці продукції.
309. Обставини, що приносять економічний прибуток конкурентній фірмі, коли вона виробляє такий обсяг продукції, економічний прибуток якого максимальний або збитки мінімальні.
310. Додатковий дохід, одержаний унаслідок зростання обсягу продажу товару на одну одиницю.
311. Ринок, на якому діє лише одна фірма, яка реалізує продукт, що не має близьких замінників, і захищена від конкуренції високими бар'єрами входу до галузі.
312. Обставини, які призводять до виникнення збитків, що перевищують загальний обсяг постійних витрат за будь-якого обсягу виробництва.
313. Правило, згідно з яким фірма максимізує свій економічний прибуток, виготовляючи продукцію в умовах, коли граничний дохід дорівнює граничним витратам.
314. Оберіть рису, яка не є характерною для монополії:
315. Які бар'єри для вступу в галузь є природними?
316. Які бар'єри для вступу в галузь є штучними?
317. Який вид монополій захищений за допомогою юридичних обмежень?
318. Який вид монополій пов'язаний із винятковими правами, що закріплюють права власності якого-небудь унікального товару?
319. Який вид монополій має довгостроковий характер, оскільки мінімальний рівень середніх загальних витрат може бути досягнутий при дуже великих обсягах виробництва?
320. Яка нерівність (чи тотожність) є характерною для монопольного ринку?

321. Якою тотожністю визначається обсяг випуску монополіста, який максимізує прибуток?
322. При оцінці залежності між MR та еластичністю попиту попит є еластичним:
323. При оцінці залежності між MR та еластичністю попиту еластичність попиту одинична:
324. При оцінці залежності між MR та еластичністю попиту попит є нееластичним:
325. Найпростішим критерієм оцінки монопольної ринкової влади є:
326. Який критерій оцінки монопольної ринкової влади характеризує частку декількох, скажімо, 3, 4, 8, 12, великих фірм у загальному обсязі ринку у відсотках?
327. Який критерій оцінки монопольної ринкової влади показує ступінь перевищення ціни товару над граничними витратами його виробництва?
328. Який критерій оцінки монопольної ринкової влади характеризує не частку ринку, що його контролюють декілька найкрупніших компаній, а розподіл «ринкової влади» між усіма суб'єктами ринку?
329. Який критерій оцінки монопольної ринкової влади орієнтований на з'ясування відмінностей у «центрі» («ядрі») ринку?
330. Хто з дослідників першим привернув увагу до факту цінової дискримінації і спробував з'ясувати її зміст?
331. Хто з дослідників виявив роль еластичності попиту у практиці цінової дискримінації?
332. Хто з дослідників умовами існування цінової дискримінації вбачав наявність ринкової влади, виключення перепродажу та наявність механізму розділення покупців?
333. Що за Пігу передбачає досконала цінова дискримінація?
334. Що за Пігу передбачає досконала цінова дискримінація другого ступеня?
335. Що за Пігу передбачає сегментована цінова дискримінація?
336. Оберіть характеристику, яка не належить до ознак для виділення факторів диференціації товарів:
337. Хто з економістів вперше поставив проблему олігопольної залежності?
338. Хто з економістів припустив, що дуополісти поведуться по відношенню один до одного діаметрально протилежно?
339. Хто з економістів є автором моделі «лінійного міста»?
340. Хто з економістів є автором моделі дуополії, в якій як стратегічна змінна розглядаються не обсяги виробництва, а ціни конкурентів?
341. Елемент монополізму, властивий монополістичній конкуренції, завжди спричиняє:
342. В моделі некооперативної (конкурентної) поведінки:
343. В моделі кооперативної (монопольної) поведінки:
344. Яку бізнес-структуру утворюють олігополісти для збільшення та гарантування отримання прибутків?
345. При організації картелю фірми не повинні:
346. За допомогою якої моделі поведінки олігополісти можуть координувати свою поведінку щодо цін, не вступаючи в таємну змову?
347. За допомогою якої моделі поведінки олігополіст використовує формулу або метод визначення витрат на одиницю продукції, і до витрат додається надбавка до ціни?
348. Яка модель поведінки олігополіста допомагає запобігти раптовому початку конкуренції і тим самим допомагає зберегти прибуток в більш тривалому періоді?
349. Який об'єкт виконує роль головного споживача виготовлених благ та власника факторів виробництва?
350. Який об'єкт виконує роль головного виробника благ та інвестора?
351. Які операції між економічними суб'єктами є характерними для моделі економічного кругообігу в умовах чистого ринку?
352. Назвіть нехарактерний аспект для дослідження факторного ринку?
353. Модель ринку з боку попиту, яка характеризується великою кількістю покупців на ринку ресурсів, – це:

354. Модель ринку з боку попиту, яка характеризується присутністю невеликої кількості покупців або кількох фірм, що домінують на ринку у формуванні попиту на ресурс, – це:
355. Модель ринку з боку попиту, яка характеризується присутністю єдиного покупця на ринку ресурсів, – це:
356. Олігополеопсонія – це
357. Поліполеопсонія – це
358. Монополеопсонія – це
359. Приріст виторгу, обумовлений використанням додаткової одиниці якого-небудь ресурсу, залежить від трьох обставин, серед яких немає:
360. Який чинник не належить до основних при формуванні попиту на ресурс?
361. Попит підприємства на ресурс X зростає й крива попиту на ресурс зрушиться праворуч, якщо:
362. Різниця між доходом, отриманим від використання фактору виробництва, і мінімальними витратами на його використання – це:
363. Найменша плата за фактор, яка є достатньою, щоб утримати його в даній сфері застосування і запобігти переміщенню до іншої, – це:
364. При зменшенні заробітної плати Богдан як людина, що прагне максимізувати свою корисність, працюватиме?
365. У випадку двосторонньої монополії, коли монополіст купує у монополіста, рівноважна ціна двосторонньої монополії скоріше всього буде дорівнювати:
366. Фірма фінансує додаткове будівництво своєї фабрики, не позичаючи коштів. Отже, відсоткові ставки дорівнюють нулю. Чи означає це, що фірма буде продовжувати будівництво до того часу, поки гранична віддача також не дорівнюватиме нулю?
367. Власник землі отримує економічну ренту, якщо пропозиція землі буде абсолютно еластична.
368. Коли відсоткові ставки падають, Петро, котрий прагне у будь-якій ситуації максимізувати свою корисність, буде заощаджувати:
369. Позитивне рішення про будівництво мосту, який використовуватиметься протягом 200 років і даватиме щорічний прибуток у розмірі 10%, буде прийняте за умови, що відсоткова ставка складає:
370. Майбутня вартість коштів – це:
371. Поточна вартість грошей – це:
372. Дисконтна ставка – це:

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Базилінська, О.Я. (ред.) & Мініна, О.В. (2019) *Мікроекономіка*. Київ. 348 с.
2. Баула О.В., Вісіна Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. (2021) *ЕКОНОМІКС. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка: Навчальний посібник*. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф». 320 с.
3. Козакова, О.М. & Забарна, Е.М. (2018) *Макроекономіка: підр.* Херсон: Олді-плюс. 428 с.
4. Макаренко, М.І., Семененко, Т.О. & Петрушенко, Ю.М. (2021) *Макроекономіка: підручник*. 2-ге вид., переробл. Суми: Сумський державний університет. 307 с.
5. Панчишин, С. (2022) *Макроекономіка. Навч. посібник*. Львів: Видавництво «Апріорі». 524 с.

Допоміжна література

6. Башнянин Г.І. (ред.) & Перепьолкіна О.О. (2019) *Макроекономічна теорія: Навч. посібник*. 4-ге вид. перероб і доп. Львів: Новий Світ – 2000. 492 с.

7. Бесєдіна, Г.Є., Чаговець, О.В. & Порохняк, Н.В. (2019) *Мікроекономіка практикум*. ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. 95 с.
8. Бойда, С.В. (укл.) (2021) *Мікроекономіка: навч. посіб.* Чернівці: Чернівець. нац. унів.-т. 176 с.
9. Герасименко, А.Г. & Квіцинська, Н.В. (2017) *Мікроекономіка: опор. конспект лекцій*. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 104 с.
10. Данилович-Кропивницька, М.Л., Стецюк, П.І. & Тивончук І.О. (2017) *Макроекономіка: навч. посібник*. 2-ге вид., допов. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 292 с.
11. Дружиніна, В.В. & Черноус, О.І. (2015) *Мікроекономіка*. Харків: Друкарня Мадрид. 256 с.
12. Зверяков, М.І. (ред.) (2016) *Макроекономіка: навчальний посібник*. Одеса: Атлант. 281 с.
13. Каленич, І.С. (2019) Економічна сутність витрат і собівартості продукції. *Бізнес Інформ..* No 11. С. 241–246
14. Кібік, О.М., Редіна, Є.В., Хаймінова, Ю.В., Котлубай, В.О., Примаченко, І.Ф. & Калмикова, Н.Ю. (2020) *Макроекономіка. Мікроекономіка: практикум*. Одеса. 76 с.
15. Кравченко, О.А. (2019) Використання законів мікроекономіки в операційному менеджменті підприємства. *Приазовський економічний вісник..* Випуск 4 (15). С. 108–113
16. Кравчук Ю.Б. (2016) *Мікроекономіка: навч. посіб.* Харків: ХНУВС. 133 с.
17. Крючкова Н.М. & Пічугіна Ю.В. (2019) *Макроекономіка – практикум*. Одеса: ОНУ імені І.І.Мечникова. 55 с.
18. Ліщук, В.І. (2018) *Мікроекономічний аналіз ринку природних ресурсів: конспект лекцій*. Луцьк: Вид-во СНУ. 48 с.
19. Макаренко, М.І. (ред.) (2014) *Макроекономіка. Навч.посіб.* Київ: Центр учбової літератури. 216 с.
20. Малий, І.Й., Радіонова, І.Ф., Куценко, Т.Ф., Федірко, Н.В. & ін. (2016) *Макроекономіка: базовий курс*. Київ: КНЕУ. 253 с.
21. Мартин, О.М. (2021) *Мікроекономіка: теорія, тести, задачі*. Частина І: навчальний посібник. Львів: ЛДУ БЖД. 271 с.
22. Мацелюх, Н.П. & ін. (2018) *Мікроекономіка: навч. посіб.* Ірпінь. 298 с.
23. Лич, В.М. (укл.), Куліков, П.М. (укл.), Головаш, Б.Е. (укл.), & Гончаров, В.В. (укл.), (2018) *Мікроекономіка: підручник*. Київ. 96 с.
24. Оверченко, В.І., Мажак, З.М., Софій, М.І., & Ануфрієва, О.Л. (ред.) (2015) *Мікроекономіка*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ. 348 с.
25. Палійчук, Є.С. (2020) *«Мікроекономіка». Тестові завдання*. Ужгород: Ужгородський національний університет. 30 с.
26. Панчишин, С.М. (ред.) & Островерх, П.І. (ред.) (2017). *Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник* : у 2 кн. 3-тє вид., виправл. та доп. Львів: Априор. Кн.1. 567 с.
27. Приходько, В.П. & Шинкар, В.А. (2014) *Макроекономіка: Навчальний посібник*. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра». 248 с
28. П'ясецька-Устич С.В. (2017) *Макроекономіка: Навчально-методичний посібник для студентів економічних спеціальностей*. Ужгород: ТОВ «РІК-У». 272 с.

29. Радіонова, І.Ф. & Усик В.І. (2015) *Макроекономічний аналіз національної економіки*: навч. посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома. 304 с
30. Савко, О.Я. (2019) Дослідження умов функціонування природних монополій. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського. Серія: економіка і управління*. Т. 30 (69). No 2. 160–164
31. Скорик Г.І., Швецова, М.Б. & Стецюк П.І. (2016) *Вступ до макро- і мікроекономіки*: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 164 с.
32. Солонінко, К.С. (2015) *Макроекономіка*: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 200 с.
33. Тюхтенко, Н.А. & Синякова К.М. (2016) *Макроекономіка*: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид., доп. та перероб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 352 с.
34. Хмель С.М., Хмель В.І. & Зіброва О.В. (2016) *Мікроекономіка: задачі, вправи, тести* : навч. посіб. Харків: ХАІ. 59 с.
35. Черленяк, І.І. & Курей, О.А. (2020) Виклики антикризового управління економікою в умовах пандемії. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 1(55). 10-18.
36. Черленяк, І.І. & Курей, О.А. (2017) Структурні трансформації та промислова політика у призмі викликів ЗВТ Україна–ЄС. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. Вип.1 (49), Т.1. С.82-89
37. Чіков І.А. (2019) Конкуренція: теоретичні підходи до розуміння сутності поняття. *Агросвіт*. No 10. С.74–80
38. Шинкар, В.А. & П'ясецька-Устич, С.В. (2017) *Макроекономіка: Теорія і практикум*. Ужгород: ТОВ «РІК-У». 478 с.
39. Яцюк, О.С. (2019) *Мікроекономіка*: навч. посіб. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ. 189 с.
40. Abel, A.B., Bernanke, B. & Croushore, D. (2016) *Macroeconomics*. 9th Edition Pearson.
41. Browning, E.K., & Zupan M.A. (2020). *Microeconomics: Theory and applications*. John Wiley & Sons.
42. Cowell, F. (2018) *Microeconomics: principles and analysis*. Oxford University Press.
43. Kreps D.M. (2019) *Microeconomics for managers*. Princeton University Press.
44. Mankiw N.G. (2018) *Principles of Microeconomics* 8th edition. Kindle Edition.
45. McConnel C.R., Brue S.L., & Flynn S.M. (2018) *Microeconomics: principles, problems, and policies*. 21-st edition. McGraw-Hill Education. NY.
46. Pindyck R.S. & Rubinfeld D. L. (2018) *Microeconomics*. 9th ed. Pearson. 781 p.
47. Pirayoff P. (2004) *Economics. Micro & Macro*. New York: Wiley Publishing, Inc. 259 p.
48. Principles of Economics. University of Minnesota Libraries Publishing. 2016. URL: <https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/32>

Інформаційні ресурси

49. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua/>
50. Велика депресія: як «ревучі двадцяті» обернулися найбільшим у світі економічним крахом. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=B1mbjj1Ul-k>
51. Державна служба статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
52. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/>
53. Законодавчі та нормативні акти України. URL: www.zakon.com.

54. Міжнародний Валютний Фонд. URL: <http://www.imf.org>.
55. Національний Банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/>
56. Останній капіталіст. URL: <https://www.youtube.com/@OstanniyCapitalist>
57. Офіційний сайт Кабінету міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua.
58. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua.
59. Фінансова криза 2008. Як це сталося? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=mv-NXaG7NfE>
60. Ціна держави. URL: <https://www.youtube.com/@costua>
61. CASE Україна. URL: <https://case-ukraine.com.ua/>
62. Economics Explained. URL: <https://www.youtube.com/@EconomicsExplained>
63. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>
64. International Finance Corporation. URL: <https://www.ifc.org/>
65. MIT OpenCourseWare. URL: <https://www.youtube.com/@mitocw>
66. The Economics Detective. URL: <http://www.youtube.com/@GarrettPetersen>
67. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/>

ЕКОНОМІКС: методичні рекомендації з вивчення курсу для студентів першого курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» ОПП «Маркетинг» освітнього рівня «Бакалавр» / уклад. Курей О.А. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024. 58 с.

Сформовано на основі матеріалів таких ресурсів:

1. Баула О.В., Вісіна Т.М., Лютак О.М., Савош Л.В., Кравчук О.Я., Зелінська О.М., Полянська Т.О. (2021) *Економікс. Частина 1: Вступ до економікса. Мікроекономіка:* Навчальний посібник. Луцьк: СПД Гадак Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф». 320 с.
2. Бойда, С.В. (укл.) (2021) *Мікроекономіка:* навч.посіб. Чернівці: Чернівець. нац. унів.-т. 176 с.
3. Ділова іноземна мова: Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни URL:http://sites.znu.edu.ua/bank/public_files/2013/11/45/8659_1383993716_samost_jna_robota_doc.pdf
4. Курей О.А. (уклад.) (2019) *Макроекономічна політика та моделювання:* навч.-метод. комплекс з навч. дисципліни для студентів 1 курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» освітнього рівня «магістр». Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 53 с.
5. *Макроекономіка: методичні рекомендації до вивчення курсу для студентів першого курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» ОПП «Маркетинг» освітнього рівня «Бакалавр» / уклад. Курей О.А. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023. 47 с.*
6. Мартин, О.М. (2021) *Мікроекономіка: теорія, тести, задачі.* Частина I: навчальний посібник. Львів: ЛДУ БЖД. 271 с.
7. Методичні рекомендації з організації семінарських занять за курсом «Мікроекономіка» для студентів спеціальностей «Економіка», «Фінанси», «Облік і оподаткування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємство, торгівля та біржова діяльність», «Міжнародні економічні відносини»/ укл. Т. А. Дяченко, Н. М. Волоснікова, Н. Н. Губанова, С. О. Климова, Я. А. Максименко, А. С. Митрофанова, Н. Б. Решетняк, В. В. Яцина. Харків: НТУ «ХП», 2021. 60 с.
8. *Мікроекономіка: методичні рекомендації до вивчення курсу для студентів першого курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» ОПП «Маркетинг» освітнього рівня «Бакалавр» / уклад. Курей О.А. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023. 42 с.*
9. Пилипенко Г.М. (уклад.), Т.М.Черкавська (уклад.) (2016) *Методичні вказівки з вивчення дисципліни «Макроекономіка» студентам спеціальності 051 Економіка заочної форми навчання.* Дніпропетровськ: Національний гірничий університет. 31 с.

ДОДАТОК

Ключ до тестових завдань

№ завдання	Правильна відповідь	№ завдання	Правильна відповідь
1	г	21	г
2	б	22	а
3	г	23	а
4	б	24	б
5	а	25	а
6	а	26	а
7	в	27	б, г
8	а	28	а
9	г	29	г
10	г	30	а
11	а	31	г
12	б	32	г
13	в	33	а
14	г	34	в
15	а	35	в
16	а	36	в
17	в	37	а
18	а	38	а
19	а	39	а
20	а	40	в